ΕΚΚΛΗΣΙΑ
ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΤΟΣ ΣΤ' 27 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1928 ΑΡΙΘ. 50—52

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ*

'Αριθ. 365.

Παναγιώτατε καὶ Θειότατε 'Αρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης, καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ σεβασμιώτατε καὶ περισπούδαστε ἀδελφέ, Κύριε Βασίλειε, τὴν ὑμετέραν Παναγιότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Τῆς 'Αγιωτάτης ἡμῶν 'Ορθοδόξου καὶ Καθολικῆς 'Εκκλησίας ἡ ἑνότης ἀδιάσπαστος, Θείᾳ χάριτι, διακρατεῖται ὑπὸ τῶν ἐπὶ μέρους ἀδελφῶν 'Εκκλησιῶν, ἅτε ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀμωμήτου ἐρειδομένη ὀρθοδόξου πίστεως, τῆς παραδοθείσης αὐτῇ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου, τῶν θεοφόρων 'Αποστόλων καὶ τῶν Πατέρων καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν παραδόσεων, ἀναλλοιώτως καὶ ἀπαρασαλεύτως διατηρουμένη. Τῆς ἑνότητος δὲ ταύτης ἐκδήλωσις τυγχάνει καὶ ἡ τῶν ἐπὶ μέρους 'Εκκλησιῶν πρὸς ἀλλήλας κοινωνία, στηρίζουσα ἅμα καὶ προάγουσα τὸν σύνδεσμον τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης.

Τούτου ἕνεκα τὰς ἐπικειμένας πανσέπτους ἑορτὰς τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἐπιφανείας τοῦ ἐνσαρκωθέντος Σωτῆρος πολυπόθητον λογιζόμεθα εὐκαιρίαν ἀδελφικῆς κοινωνίας πρὸς τὴν 'Υμετέραν Παναγιότητα, ἣν μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς 'Ιερᾶς Συνόδου ἐν ἀγάπῃ καὶ τιμῇ προσαγορεύομεν, εὐχόμενοι Αὐτῇ τε καὶ τῇ περὶ Αὐτὴν χορείᾳ τῶν 'Ιερωτάτων 'Αρχιερέων καὶ παντὶ τῷ εὐσεβεῖ πληρώματι τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησίας, ἐν εὐφροσύνῃ καὶ πνευματικῇ ἀγαλλιάσει πανηγυρίζειν πάντοτε τὴν γενέθλιον ἡμέραν τοῦ πρὸς σωτηρίαν ἡμῶν ἐναθρωπήσαντος Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἅμα δὲ καὶ δεόμενοι αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ καταστάσεως τῶν 'Αγίων τοῦ Θεοῦ 'Εκκλησιῶν προσεπευχόμεθα τῇ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησίᾳ διανῦσαι καὶ τὸν νέον ἐνιαυτὸν τῆς χρηστότητος τοῦ Κυρίου ἐν εἰρήνῃ καὶ χαρᾷ πρὸς δόξαν τοῦ ἁγίου αὐτοῦ ὀνόματος καὶ εἰς κραταίωσιν τῆς 'Ορθοδόξου ἡμῶν πίστεως.

Πόθος κοινὸς πασῶν τῶν ἐπὶ μέρους 'Ορθοδόξων 'Εκκλησιῶν τυγχάνει νῦν ἡ ἐπίτευξις ἀμεσωτέρας κοινωνίας αὐτῶν ἐν Συνόδῳ 'Ιεραρχῶν ἐξ ἑκάστης αὐτῶν, πρὸς ἐξέτασιν γενικῶν ζητημάτων, ὧν οὐκ ὀλίγα καὶ ἐν τῇ καθόλου 'Ορθοδόξῳ 'Εκκλησίᾳ καὶ ἐν ταῖς ἐπὶ μέρους 'Εκκλησίαις ὑφίστανται, ἐπιτακτικὴν καθιστῶντα τὴν ἐν Συνόδῳ ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν τῶν 'Ορθοδόξων. Δεόμενοι τοῦ ἐνσαρκωθέντος Σωτῆρος, τῆς κεφαλῆς τοῦ σώματος τῆς 'Εκκλησίας, ὅπως ἄρῃ τὰ παρεμπίπτοντα κωλύματα τῆς συγκροτήσεως τοιαύτης Συνόδου κατασπαζόμεθα τὴν 'Υμετέραν Παναγιότητα ἐν φιλήματι ἁγίῳ καὶ διατελοῦμεν.

'Αθήνησι, ιη'. Δεκεμβρίου αϡκη'.

τῆς ὑμετέρας γερασμίας Παναγιότητος

ἀγαπητὸς ἐν Χῷ ἀδελφὸς

† Ο ΑΘΗΝΩΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

*) Παρόμοια γράμματα ἐστάλησαν πρὸς πάντας τοὺς Πατριάρχας καὶ Προέδρους τῶν Αὐτοκεφάλων 'Εκκλησιῶν καὶ πρὸς τὸν τοποτηρητὴν τοῦ 'Αντιοχικοῦ θρόνου.

ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ Ο ΥΜΝΟΣ

Δεκαετία ὁλόκληρος παρῆλθεν ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ μεγάλου πολέμου καὶ ἡ ἀνθρωπότης, ἐνθυμουμένη τὰ μεγάλα αὐτοῦ δεινά, ἐντατικῶς καὶ ἐπιμόνως μελετᾷ καὶ ἐπιζητεῖ τὸν τρόπον, δι' οὗ θὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ ἐξασφαλισθῇ ἐν τοῖς κόλποις της ἡ εἰρήνη. Ἄνδρες ἰδεολόγοι ἀνήκοντες εἰς διαφόρους τάξεις κοινωνικὰς προσπαθοῦσι νὰ συμβάλωσιν ἠθικῶς ἢ ὑλικῶς εἰς ἐπίτευξιν εὐδοκίας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων διὰ νὰ καταστήσωσι δυνατὴν τὴν πρὸς ἀλλήλους εἰρήνευσιν ἵνα ἀποφευχθῶσιν ὅσον τὸ δυνατὸν εἰς μακρότερον χρόνον τὰ βροτολοιγὰ τῶν ἐχθρικῶν συγκρούσεων ἀποτελέσματα· καὶ συγκαλοῦνται συνέδρια, καὶ προκαλοῦνται συνδιασκέψεις, καὶ συνεταιρίζονται εἰς Κοινωνίαν 'Εθνῶν τὰ κράτη διὰ νὰ ἀποκαλυφθῇ ὁ τελεσφορώτερος τρόπος τῆς ἀσφαλοῦς τοῦ ποθουμένου ἐπιτυχίας.

Ὅσοι παρακολουθοῦσι συστηματικῶς τὴν εἰρηνευτικὴν ταύτην διεθνῆ προσπάθειαν ἀποκομίζουσι τὴν ἐντύπωσιν ὅτι αὕτη προσκρούει πρὸς ἐμπόδια σοβαρά, καθιστῶντα δυσχερέστατον, ἂν μὴ καὶ ἀδύνατον ἴσως, τὸ ἔργον τῆς εἰρηνεύσεως. 'Υπῆρξαν εἰλικρινεῖς ἄνθρωποι, ἐνεργοὶ παράγοντες τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς, ἄμεσοι ἐπιφανεῖς συνεργάται εἰς τὴν παγκόσμιον εἰρηνευτικὴν κίνησιν, οἱ ὁποῖοι, καίτοι πιστεύουσι κατὰ βάθος εἰς τὸ δυνατὸν τῆς ἀποφυγῆς τῶν πολέ-

μων, ἐκρέμασαν ὅμως ἐν ἀπελπισίᾳ τὰς χεῖρας πρὸ τοῦ ἀκάρπου τῶν τόσων καθ' ἑκάστην ἐπιχειρουμένων ἀποπειρῶν καὶ δημοσίᾳ ὁμολογοῦσιν ὅτι ὑφ' οὓς ὅρους καὶ καθ' οἵαν μέθοδον συντελεῖται ἡ πρὸς ἀποσόβησιν τῶν πολέμων κίνησις, ἀποβαίνει ὅλως ματαία.

Ἡ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας προκαλουμένη ἀποκαρδίωσις τῶν λαῶν, οἵτινες τόσα ἀκόμη πάσχουσιν ἐκ τοῦ τελευταίου πολεμικοῦ ὀλέθρου, θὰ ἀποβῇ—ἀκραδάντως πιστεύομεν—οὐχὶ ἀπελπισίας παράγων, ἀλλὰ μᾶλλον ἀφορμὴ αἰσιοδοξίας ὠθούσης πρὸς μείζονα τόνωσιν τῶν εἰρηνευτικῶν προσπαθειῶν. Τὸ μοναδικὸν ἀλλὰ καὶ μέγιστον κώλυμα τῆς εὐοδώσεως αὐτῶν εἶνε, ὡς οἱ πάντες ἀντιλαμβάνονται, ἡ καχυποψία τῶν κρατῶν, ἡ ἔλλειψις τῆς πεποιθήσεως ὅτι πρυτανεύει εὐδοκία ἐν τοῖς ἀνθρώποις. Οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐξήρθησαν ἀκόμη μέχρι τοῦ σημείου νὰ θέλωσιν εἰλικρινῶς τὸ ἀγαθὸν καὶ δι' ἑαυτοὺς καὶ διὰ πάντας τοὺς ἄλλους, καὶ ἡ πολιτικὴ τῶν κρατῶν πρὸς ἄλληλα ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον νὰ ἦνε «πολιτική», ἤτοι ἐπίπλαστος συμπεριφορά, ἄλλα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν κρύπτουσα καὶ ἄλλα ἐκδηλοῦσα. Ἰδιοτέλεια ἀκόμη εἶνε ὁ ἄξων τῆς πολιτικῆς πολλῶν καὶ ἰσχυρῶν κρατῶν, διὰ τοῦτο δὲ τὰς σχέσεις των ρυθμίζει ἡ δυσπιστία, ἡ ἀνειλικρίνεια, ἡ ὑπόκρισις. Δὲν δύναταί τις βεβαίως νὰ ἀρνηθῇ ὅτι μετὰ τὸν πόλεμον σημαντικῶς καὶ τοῦτο τὸ κεφάλαιον τῆς παγκοσμίου ζωῆς ἐτροποποιήθη καὶ ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ φρονήματος τῶν λαῶν μετέβαλεν ἱκανῶς καὶ ἡ διεθνὴς διπλωματία τὸν παλαιὸν τοῦ σκέπτεσθαι τρόπον· βέβαιον ὅμως εἶνε ἐξ ἄλλου, ὅτι ἡ εὐδοκία δὲν ἔπηξεν ἔτι τὸ κράτος της μεταξὺ τῶν ἐθνῶν κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε νὰ καθίστανται ὀλιγώτερον ἐπίπονοι αἱ πρὸς ἀποφυγὴν τῶν πολέμων ἐπανειλημμέναι διεθνεῖς συνδιασκέψεις.

Αἱ σκέψεις αὗται ἰδαιτέρως κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἀπασχολοῦν πᾶσαν διάνοιαν, ἀγωνιῶσαν ἐν τῇ προσδοκίᾳ τῆς ὁριστικῆς, εἰ δυνατόν, ἐπικρατήσεως τῆς πραγματικῆς καὶ εἰλικρινοῦς παγκοσμίου εἰρήνης. Αἱ χριστιανικαὶ καρδίαι, εἰς τὰ βάθη τῶν ὁποίων ἀντηχεῖ παρήγορος τῶν ἀγγέλων ὁ ὕμνος, ὁ ὁποῖος ἐμελῳδεῖτο ὑπεράνω τῆς φάτνης τοῦ ἐν Βηθλεὲμ κατὰ σάρκα γεννηθέντος Χριστοῦ, διακατέχονται ὑπὸ τῆς αἰσιοδοξίας ὅτι ἀσφαλῶς, εἰ καὶ βραδέως, θὰ στήσῃ τὸ βασίλειόν της ἐν ταῖς ἀνθρωπίναις καρδίαις ἡ εὐδοκία, ἵνα παγιωθῇ ἐπὶ γῆς ἡ εἰρήνη. Ἐγεννήθη δι' ἡμᾶς ὁ Χριστός, ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἄρχων τῆς εἰρήνης, καὶ πρωτίστως τὴν εἰρήνην εὐηγγελίσθη ἡμῖν: «Εἰρήνη ὑμῖν». Δὲν ἐρριζώθη εὐθύς, ἀμέσως καὶ ὁριστικῶς ἡ εἰρήνη ἐν τοῖς ἀνθρώποις. Καὶ μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Εἰρηνοποιοῦ ἐξερράγησαν πόλεμοι δάκνοντες δ' ἀλλήλους οἱ ἄνθρωποι ἀνηλώθησαν καὶ ἀναλίσκονται ὑπ' ἀλλήλων ἐπανειλημμένως. Δέον ὅμως νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι ἡ ἐκ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ ἐμπολιτευθεῖσα ἐν τοῖς ἀνθρώποις φιλάλληλος εὐδοκία ἐποίησε μέγα θετικὸν ἔργον οὕτως, ὥστε καὶ αὐτὸν τὸν πόλεμον, τρόπον τινά, νὰ φιλανθρωπήσῃ.

«Ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία», ᾄδουν ἐπὶ τῇ γεννήσει τοῦ θείου βρέφους οἱ ἄγγελοι. Ἂς τείνῃ καὶ σήμερον ἡ ἀνθρωπότης τὰ ὦτα τῆς ψυχῆς, πρὸς τὴν παραμυθητικὴν μελῳδίαν ταύτην ἵνα χαράξῃ βαθέως ἐν τῇ καρδίᾳ της, ὅτι ἄνευ εὐδοκίας πρὸς ἀλλήλους εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐπισκεφθῇ ἡμᾶς ἡ τόσον ποθουμένη ὑπὸ πάντων εἰρήνη.

ΤΟ ΗΘΙΚΟΝ ΚΑΛΛΟΣ

Ἡ μουσικὴ ἁρμονία καὶ τὸ ἀνθρώπινον πρόσωπον.

Δὲν θὰ λεχθῇ τι πρωτάκουστον διὰ τῆς δηλώσεως ὅτι τὸ κάλλος δὲν ἀπαντᾷ εἰς τὰ ὁρατὰ μόνον πράγματα. Ὑπάρχουν μορφαὶ τοῦ ὡραίου, αἱ ὁποῖαι ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των εἶνε ἀδύνατον νὰ ἔχουν οἱανδήποτε σχέσιν πρὸς τὴν φυσικὴν ἐπιλογὴν καὶ τὴν ἐπιβίωσιν τῶν ἐπιτηδειοτέρων, τὰς ὁποίας οἱ ὀπαδοὶ τῆς βιολογικῆς ἐξελίξεως θεωροῦν ὡς παράγοντας τοῦ κάλλους. Μία μελῳδία τοῦ Μότσαρτ, ἢ μία συμφωνία τοῦ Μπετχόβεν ἀποτελοῦν μορφὰς τοῦ ὡραίου, αἱ ὁποῖαι οὐδὲ μίαν σχέσιν ἔχουν πρὸς τὴν ὅρασιν, διότι μόνον διὰ τῆς ἀκοῆς προσλαμβάνονται. Καὶ δὴ τῆς ἀκοῆς τῆς ἀνθρωπίνης. Καὶ τὸ εὐφυέστερον τῶν ζώων, ὁ κύων, μόνον νὰ ὀλολύζῃ δύναται ἀκούων τοὺς ἤχους τῆς μουσικῆς. Ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ὀλίγοι εἶνε ὅσοι εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἐννοοῦν ὅ,τι ἀποκαλοῦμεν μουσικὴν ἀνωτέραν, διότι ἀπαιτεῖται νὰ ἔχουν «λεπτήν», ὡς λέγομεν, ἀκοὴν καὶ καταλλήλως διαπαιδαγωγημένην. Τοῦτο σημαίνει ὅτι αἱ ἁρμονίαι τῆς μουσικῆς εἶνε ἔκφρασις νοῦ, ἡ δὲ ὑψηλοτέρα μουσικὴ ἀποτελεῖ δεῖγμα ὑψίστης μουσικότητος, δῆλα δὴ ὑψίστης ἀναπτύξεως τῆς εἰδικῆς ἐκείνης ἱκανότητος τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος τοῦ νοεῖν καὶ γεννᾶν τὸν κόσμον τῶν ἁρμονιῶν ἐν τοῖς ἤχοις. Καὶ ἐρωτᾶται, πόθεν αὕτη ἡ ἱκανότης; Ἐὰν θὰ ἐχαρακτηρίζετο ὡς ἠλίθιος ὁ τολμῶν νὰ διισχυρισθῇ ὅτι ἓν οἱονδήποτε μουσικὸν ὄργανον εἶνε τυχαῖον ἄθροισμα ξύλων καὶ μετάλλων ἄσχετον πρὸς οἱανδήποτε διάνοιαν, εἶνε εὐνόητος ὁ χαρακτηρισμὸς ἐκείνου ὅστις θὰ ἔλεγε παραπλήσιόν τι περὶ τοῦ ἀσυγκρίτου πρὸς μουσικὸν ὄργανον ἀνθρωπίνου μουσικοῦ ὀργάνου.

Ἂς προσθέσωμεν εἰς ταῦτα καὶ πάντα τὰ θαύματα τῆς ἀκουστικῆς μὲ ὅλους τοὺς ἀκαταλήπτους ἐκείνους νόμους των, κατὰ τοὺς ὁποίους ὡρισμένοι ἦχοι παράγονται ἐκ κραδασμοῦ τοῦ ἀέρος ὡρισμένης ταχύτητος. Καὶ πάλιν εὑρισκόμεθα πρὸ τῆς πύλης πραγματικοῦ μυστηρίου. Οὐδεὶς φυσικὸς ἢ φυσιολόγος γνωρίζει, οὐδὲ καὶ θὰ μάθῃ ποτέ, πῶς οἱ κραδασμοὶ οὗτοι μεταβιβάζονται εἰς τὴν συνείδησιν καὶ γίνονται ἦχοι. Τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀκατάληπτον καὶ δι' ἕνα μόνον ἦχον· τί λοιπὸν νὰ λεχθῇ διὰ τὴν αἰσθητικὴν ἀπόλαυσιν τὴν ἀποκομιζομένην ἐκ πολυσυνθέτου καὶ μεγαλοπρεποῦς ἠχητικῆς ἁρμονίας;

Εἶνε λοιπὸν ἀναντίρρητον ὅτι τὸ μουσικὸν ὄργανον εἶνε πολυσυνθετότατον ἐργαλεῖον, ἡ κατασκευὴ τοῦ ὁποίου ἀπαιτεῖ πολλὰς γνώσεις καὶ τέχνην μεγίστην. Εἶνε δῆλα δὴ προϊὸν ἐξαιρετικῆς ἀνεπτυγμένης διανοίας. Ἀλλ' ἐὰν ἀπαιτῆται διάνοια διὰ τὴν κατασκευὴν ἑνὸς μουσικοῦ ὀργάνου, πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ ἀποδοθῇ εἰς ἁπλῆν τύχην καὶ τῆς διανοίας ταύτης ἡ γένεσις καὶ τὸ θαυμάσιον τὴν κατασκευὴν ἀκουστικὸν ὄργανον, τὸ ὁποῖον εἶνε ἀπείρως ὑπέρτερον παντὸς ἀνθρωπίνης κατασκευῆς ὀργάνου, ἀλλὰ καὶ ἡ ἱκανότης ἐκείνη τῆς ἀπολαύσεως τοῦ ὡραίου ἐν τοῖς ἤχοις;

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ κάλλους τῶν ἤχων, μιᾶς πνευματικωτέρας ὑφῆς τοῦ ἐν τῇ φύσει ὡραίου.

Τί δὲ νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ ἠθικοῦ κάλλους;

Τοῦτο ἀντιλαμβανόμεθα ὑπὸ δύο ἐκδηλώσεις συγκεντρουμένας ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ προσώπῳ καὶ στενῶς πρὸς ἀλλήλας συνδεομένας. Ἐννοοῦμεν τὸ κάλλος τῆς μορφῆς καὶ τὸ εἰδικῶς δι' αὐτῆς ἐκφραζόμενον ψυχικὸν ἢ ἠθικὸν κάλλος.

Εἶνε ἀναντίρρητον, ὅτι ἐν τῷ «προσώπῳ» τοῦ ἀνθρώπου τὸ φυσικὸν κάλλος ἀπεικονίζεται καὶ ἐκδηλοῦται τελειότερον καὶ ἐκφραστικώτερον. Περὶ ἡμᾶς βλέπομεν πλεῖστα ὡραῖα πρόσωπα. Ὁ συνδυασμὸς ἐκεῖνος τῆς μορφῆς καὶ τοῦ χρώματος, τὸν ὁποῖον συνήθως χαρακτηρίζομεν ὡς κάλλος τῆς γυναικὸς ἢ τοῦ ἀνδρός, ἀνέκαθεν, ἀφ' ὅτου ὑπῆρχεν ἄνθρωπος, καὶ σήμερον, ἀπετέλεσε καὶ ἀποτελεῖ ἀντικείμενον τῆς προσοχῆς τῶν ἱστορικῶν καὶ πρὸ πάντων τῶν ποιητῶν. Ποία ἆρά γε νὰ εἶνε ἡ ἔννοια τῆς μορφῆς τοῦ ὡραίου; Νὰ εἶνε τάχα τὸ κάλλος τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου ἁπλῆ βιολογικὴ ἔκφρασις τυφλῆς τύχης; μέσον γενετησίου ἐπιλογῆς ἀναγκαῖον διὰ τοὺς σκοποὺς τῆς διαιωνίσεως τοῦ εἴδους; Τοιαύτη φαίνεται ὅτι εἶνε ἡ γνώμη πολλῶν, τὴν ὁποίαν ὅμως δὲν ἐκφράζουν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Ὅσοι δὲ τὴν ὁμολογοῦν ἀπροκαλύπτως, οὐδὲν «θεῖον» γνώρισμα διακρίνουν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ προσώπῳ. Τὸ κάλλος τοῦτο χαρακτηρίζουν, κατ' αὐτούς, ὡς «θεῖον» μόνον οἱ φαντασιόπληκτοι ποιηταὶ καὶ καλλιτέχναι. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ οἱ τὸ ἐναντίον ὑποστηρίζοντες· ὅτι, δῆλα δή, τὸ κάλλος τοῦ προσώπου εἶνε ὅ,τι εὐγενὲς καὶ καθαρὸν δύναται νὰ παρουσιάσῃ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις. Καὶ ἡ ἀλήθεια φαίνεται νὰ εἶνε πρὸς τὸ μέρος τοῦ ποιητοῦ μᾶλλον, παρὰ τοῦ βιολόγου. Τὸ κάλλος ἐνταῦθα εἶνε ἀναντιρρήτως πραγματικόν, δύναται δέ τις νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν μαρτυρίαν ἀναριθμήτων ἀνθρώπων, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ θεωρία τοῦ κάλλους ὡραίου καὶ εὐγενοῦς προσώπου ὑπῆρξε πηγὴ τῶν μᾶλλον ὑψηλῶν καὶ βαθειῶν καλαισθητικῶν συγκινήσεων. Χαρακτηρίζεται κοινῶς ὡς μεγαλοφυΐα ἐξαιρετικὴ ὁ ἐκ τῶν καλλιτεχνῶν ἐπιτυγχάνων νὰ ἀποδώσῃ ἔστω καὶ κατὰ προσέγγισιν τὸ πνευματικὸν τοῦτο κάλλος τοῦ προσώπου. Αὐτὴν λοιπὸν τὴν ἀσύλληπτον ὡραιότητα, τὴν ὁποίαν μὲ τόσην προσοχὴν καὶ προσπάθειαν πειρᾶται νὰ ἀναπαραγάγῃ ὁ καλλιτέχνης, πολλάκις μάλιστα καὶ ἀνεπιτυχῶς, ὀφείλομεν, κατὰ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς δαρβινικῆς ἐξελίξεως, νὰ ἀποδώσωμεν εἰς ἀνόητόν τινα συνδυασμὸν ἀτόμων ὑλικῶν, ἀσκόπως κινουμένων, ἀναπτυσσομένων καὶ συνδυαζομένων ἐπὶ χρόνον ἄπειρον. Αὐτὸ ὑπ' αὐτῶν θεωρεῖται παραδεκτόν. Τὸ νὰ ὑποστηριχθῇ ὅμως ὅτι τὰ ἀριστουργήματα τῶν διασήμων καλλιτεχνῶν προσωπογράφων τὰ ὁποῖα θαυμάζει ὁ κόσμος, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἀνόητόν τι «πασάλειμμα», κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, τυχαίως συμπιληθὲν μὲ κλειστοὺς ὀφθαλμούς, θεωρεῖται παραφροσύνη. Ἂς κρίνῃ τώρα ὁ ἀναγνώστης πόση δόσις παραλογισμοῦ ἀπαιτεῖται διὰ νὰ ὑποστηριχθῇ ὁ ἀνωτέρω διισχυρισμὸς τῶν ἐξελικτικῶν.

Τὸ κάλλος ὅμως τοῦ προσώπου ἀποτελεῖ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἔκφρασιν τοῦ ἠθικοῦ χαρακτῆρος. Αὐτὴν τὴν ὄψιν τοῦ κάλλους δυσκολεύεται τὰ μέγιστα νὰ συλλάβῃ ὁ καλλιτέχνης. Τὸ γεγονὸς ὅτι ἐνίοτε ὡραῖον πρόσωπον κρύπτει ψυχὴν χθαμαλὴν οὐδαμῶς καταργεῖ τὸν γενικὸν κανόνα, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ ὡραιότης τῆς μορφῆς συνήθως ὑπαινίσσεται, ἂν δὲν προδίδῃ ἐμφανῶς καὶ ἀμέσως, πλούσιον καὶ βαθὺ ψυχικὸν κάλλος. «Οἵα ἡ μορφή, τοιάδε καὶ ἡ ψυχή». Πάντοτε αἰσθανόμεθα λύπην καὶ ἀπογοήτευσιν, πολλάκις μάλιστα καὶ ἀποστροφήν, μανθάνοντες ὅτι ὄπισθεν μιᾶς ὡραίας μορφῆς κρύπτεται ψυχὴ χθαμαλὴ καὶ ἠθικῶς ἄσχημος. Ἀκριβῶς ταύτην τὴν ἀλήθειαν ἐκφράζει ἡ γνωστὴ ἀναφώνησις: «Ὢ ἂν ὁ Θεὸς σὲ ἔκαμνε τόσον ἀγαθόν, ὅσον εὔμορφος φαίνεσαι!» Τί νὰ εἶνε λοιπὸν αὐτὸ τὸ ἐσωτερικὸν κάλλος, τὸ ἀπροσδιόριστον μέν, ἀλλ' ἐν τούτοις πραγματικόν; Μᾶς

θέλγει τὸ κάλλος ἑνὸς τοπείου, καὶ ὁποιονδήποτε κάλλος· ἡ ὡραιότης ὅμως ἑνὸς προσώπου κυριολεκτικῶς μᾶς αἰχμαλωτίζει· διότι παρέχει αἰσθητικὴν ἀπόλαυσιν πολὺ ὑψηλοτέραν ἀπὸ οἱανδήποτε ἄψυχον καλλονήν, ὡς ἔχουσα ἐσωτερικὸν περιεχόμενον ζωντανόν, τὸ ὁποῖον οὐδ' ἡ ὡραιοτέρα ἶρις ἐμπεριέχει. Διὰ τοῦτο εἶνε ἀδύνατον νὰ παραθεωρήσωμεν τὴν ὄψιν καὶ τὴν ἔκφρασιν τούτου τοῦ κάλλους χωρὶς νὰ θελήσωμεν νὰ τὸ ἐξηγήσωμεν. Ἡ καλλονὴ τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου εἶνε ἀκριβῶς τὸ κάλλος ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον ἀξίζει κανεὶς νὰ ζῇ, διότι ἐκφράζει ὅ,τι ἄριστον καὶ εὐγενὲς ὑπάρχει ἐν τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ. Ἀφαιρέσατε ἀπὸ τὴν καθημερινήν μας ζωὴν τὸ τρυφερὸν βλέμμα τῆς ψυχικῆς συμπαθείας, τὸ φωτεινὸν χαμόγελον τῆς ἀθῴας χαρᾶς, τὴν στοργικὴν λάμψιν τῶν μητρικῶν ὀφθαλμῶν· ἡ ζωὴ θὰ μεταβληθῇ εἰς ἄψυχον μηχανισμόν, καὶ ἡ ἀνθρωπίνη κοινωνία κατ' οὐδὲν θὰ διαφέρῃ τῆς ζωϊκῆς ἀγέλης.

Τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ τούτου κάλλους τὴν ὑψίστην ἐνσάρκωσιν βλέπομεν ἐφαρμοζομένην ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τῶν Εὐαγγελίων. Τὸ ἰδεῶδες τοῦτο τοῦ πνευματικοῦ κάλλους θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ εἰδικώτερον ἄλλοτε. Τοῦτο μόνον ἐνταῦθα θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ σημειώσωμεν: ὅτι τὸ ἠθικὸν καὶ πνευματικὸν κάλλος, ὅταν ἐνοικῇ ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐκφράζεται τόσον τελείως ἐν τῷ θεανδρικῷ τοῦ Κυρίου προσώπῳ, ἀπαιτεῖ ἀπαραιτήτως τὸν ἀποχρῶντά του λόγον, ὡς ἔχουν τὸν λόγον των καὶ τὰ ὡραῖα τῆς ἐπιστημονικῆς κηπουρικῆς ἄνθη, καὶ οἱ πολυτελέστεροι τῆς γῆς καρποί, καὶ ἡ ὑπὸ τῶν ἀρίστων καλλιτεχνῶν καλλιτεχνική των ἀναπαράστασις. Θὰ θεωρῆται πάντως ὡς ὁ ἠλιθιώτερος τῶν ἀνθρώπων ὅστις θὰ ἐπεχείρει νὰ βεβαιώσῃ ὅτι αἱ φυσικαὶ αὗται καλλοναὶ ἐφύτρωσαν αὐτομ ίτως, ἤτοι ἄνευ τῆς ἐπεμβάσεως τῆς εἰδικῆς ἐπιστημονικῆς καλλιεργείας, ἡ ὁποία προϋποθέτει κοπιώδη διανοητικὴν ἐργασίαν. Καὶ δὲν θὰ ἦτο ἐξ ἴσου τοὐλάχιστον ἠλιθία ὄχι πλέον ἡ πεποίθησις, ἀλλὰ καὶ μόνη ἡ ἁπλῆ ὑπόθεσις, ὅτι τὸ ἀπείρως εὐγενέστερον καὶ ὑψηλὸν κάλλος τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτῆρος μετὰ τῶν δι' ὧν ἐκδηλοῦται τοῦτο ἐξαιρετικῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ προσώπου προῆλθεν ἐκ τῶν καθαρῶς ζωικῶν ἐνστίκτων, ὁ τελευταῖος τῶν ὁποίων σκοπὸς εἶνε ἡ ἱκανοποίησις καθαρῶς βιολογικῶν ὁρμῶν πρὸς διαιώνισιν τοῦ εἴδους; Καὶ ἐπὶ πλέον ὅτι καὶ τὰ ἔνστικτα ταῦτα κατ' οὐσίαν οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ τυχαῖον ἀποτέλεσμα ὅλως ἀσκόπων συνδυασμῶν ἀπείρων ὑλικῶν ἀτόμων; Καὶ μόνον τὸ γεγονὸς ὅτι προσκαλούμεθα νὰ δεχθῶμεν τοιαύτην ἐξήγησιν τοῦ ἠθικοῦ κάλλους τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτῆρος μαρτυρεῖ εἰς πόσον δεινὴν θέσιν εὑρίσκεται ἡ ἀποκρούουσα τὴν χριστιανικὴν κοσμοθεωρίαν φιλοσοφία.

Ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι ἡ πραγματικότης καὶ ἡ ἀφθονία τοῦ κάλλους ἐν τῷ εὐρεῖ τούτῳ κόσμῳ εἶνε ἀναντίρρητος. Τὸ κάλλος τοῦτο θεωροῦμεν καὶ ἀποθαυμάζομεν πανταχοῦ: καὶ εἰς τὴν τρυφερὰν ὡραιότητα τοῦ κρίνου τοῦ ἀγροῦ, καὶ εἰς τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, καὶ εἰς τὰ εὐγενῆ καὶ ὡραῖα χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, καὶ εἰς τὴν ἀσύλληπτον γοητείαν τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτῆρος. Εἴτε μὲ τὸ μικροσκόπιον ἐξετάζομεν τὰ περὶ ἡμᾶς, εἴτε διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ἀτενίζομεν ἄφωνοι πρὸς ὅ,τι ὑψηλὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς περιέχει ἡ φύσις, πανταχοῦ εὑρίσκομεν ἀποχρῶντα λόγον εἰς τὸ νὰ αἰσθανθῶμεν βαθὺ εὐγνωμοσύνης συναίσθημα πρὸς τὸν Αἴτιον τοῦ κόσμου τῆς ὡραιότητος. Καὶ αὐθόρμητα τὰ χείλη ἡμῶν ψυθυρίζουν ὅ,τι ποτὲ ἀνέκραζεν ὁ εὐαισθητότατος εἰς τὸ κάλλος τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου Ψαλμῳδός: «Κύριε, ἐδοκίμασάς με καὶ ἔγνως με· ἐξομολογήσομαί σοι ὅτι φοβερῶς ἐθαυμαστώθης· θαυμάσια τὰ ἔργα σου, καὶ ἡ ψυχή μου γινώσκει σφόδρα».

ΜΙΑ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΤΟΥ NORTHAMPTON

Τί θὰ ἠδύνατο νὰ λεχθῇ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ εἰς τὸν Σεβ. Φιλιππούσην—Τὸ καθῆκον τῶν Ἑλλήνων γονέων καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

[Γράμματα ἐξ Ἀγγλίας]

Ὁ Ρωμαιοκαθολικὸς Ἐπίσκοπος τοῦ Northampton τῆς Ἀγγλίας εἰς μίαν ἐγκύκλιον αὐτοῦ ἐπιστολήν, περίληψις τοῦ περιεχομένου τῆς ὁποίας δημοσιεύεται εἰς τὸ περιοδικὸν «Universe» τῆς 7ης Δεκεμβρίου, τάδε λέγει πρὸς τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς γονεῖς τῆς ἐπαρχίας του: «Ἡ διάσωσις τῶν σχολείων μας συνετελέσθη μέχρι τοῦδε χάρις εἰς τὸν ζῆλον καὶ τὸν εἰλικρινῶς ρωμαιοκαθολικὸν χαρακτῆρα τοῦ λαοῦ μας. Ἂν γίνωμεν ἐπιλήσμονες τοῦ ζήλου τούτου καὶ τῆς ἀφοσιώσεώς μας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας, θὰ ἀπολέσωμεν ἀναμφιβόλως τοὺς καρποὺς τῶν ἀγώνων, οὓς διεξήγαγον οἱ προπάτορες ἡμῶν διὰ τὴν πνευματικὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν καὶ τῶν τέκνων των... Εἴθε νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ ὁ Θεὸς νὰ ἐπαναληφθοῦν τὰ λάθη τοῦ παρελθόντος. Πλήν, δυστυχῶς, παρατηροῦμεν ἤδη μίαν τάσιν ἐκ μέρους ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι λόγῳ τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσεως αὐτῶν ὤφειλον νὰ γνωρίζουν πόσην δύναμιν ἔχει τὸ παράδειγμά των ἐπὶ τῶν ἀπόρων ρωμαιοκαθολικῶν, τάσιν νὰ ἀποστέλλουν τὰ τέκνα των δι' ἐπουσιώδεις ἢ διὰ οὐδένα ἀπολύτως λόγον εἰς προτεσταντικὰ δημόσια σχολεῖα. Καὶ θὰ ἦτο ἆρά γε ἐκπληκτικὸν ἂν τὸ παράδειγμα τοῦτο ἠκολουθεῖτο ὑπὸ πολλῶν ἄλλων, οἵτινες ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ των ὅπως ἴδωσι διανοιγόμενον ἐνώπιον τῶν

τέκνων των μέλλον λαμπρόν, θὰ ἀπέστελλον τὰ τέκνα των εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα, τὰ ὁποῖα μ' ὅλα ταῦτα, στεροῦνται τῶν πνευματικῶν ἐκείνων ἐφοδίων, τὰ ὁποῖα δίδουν μόνον τὰ ρωμαιοκαθολικὰ σχολεῖα; Καὶ ὅμως ὑπάρχει σήμερον τοιαύτη τάσις μεταξὺ ἐνίων ἐκ τῶν εὐπορουσῶν τάξεων. Τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος τούτου κατέστησεν αὐτοὺς ἐπιλήσμονας τοῦ καθήκοντος, ὅπερ ἔχουν ὡς ρωμαιοκαθολικοὶ γονεῖς καὶ συνεσκότισε τὴν πνευματικὴν αὐτοσυνειδησίαν των. Ταῦτα εἶναι ἄξια θαυμασμοῦ καὶ μᾶς ὑπενθυμίζουν τὴν φοβερὰν καὶ ἐπίσημον ὑπόμνησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν, λέγοντος «ὃς ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, καλὸν ἔστιν αὐτῷ μᾶλλον εἰ περίκειται λίθος μυλικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν» (Μαρ. 9,42).

Ἐκ τῆς ἐγκυκλίου ταύτης τοῦ Ἐπισκόπου Northampton πληροφορούμεθα σαφῶς καὶ ἄνευ περιστροφῶν α) ὅτι ἀποτελεῖ καθῆκον ἀφοσιώσεως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν του διὰ πάντα ρωμαιοκαθολικὸν νὰ ἀποστέλλῃ τὰ τέκνα του εἰς μόνα τὰ ρωμαιοκαθολικὰ σχολεῖα· β) ὅτι τὰ ρωμαιοκαθολικὰ σχολεῖα γνωρίζουν καλῶς τὴν τέχνην καὶ κατωρθώνουν νὰ ἐγχαράττουν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν τροφίμων αὐτῶν τὴν ἀγάπην καὶ τὸν ζῆλον ὑπὲρ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καὶ κατ' ἀκολουθίαν φυσικὴν καὶ λογικὴν νὰ ἐνσταλλάξουν τὸ μῖσος ἢ τοὐλάχιστον τὴν ἀδιαφορίαν πρὸς ἄλλην οἱανδήποτε Ἐκκλησίαν· καὶ γ) ὅτι ἀποτελεῖ κίνδυνον καὶ ἁμάρτημα βαρύτατον ἡ ἀποστολὴ τέκνων ἀνηκόντων εἰς ρωμαιοκαθολικοὺς γονεῖς εἰς προτεσταντικὰ σχολεῖα.

Νομίζομεν ὅτι θὰ ἔπρεπε χαρακτηρισμοὶ τοιοῦτοι τῶν μὴ ρωμαιοκαθολικῶν σχολείων γινόμενοι ὑπὸ ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας νὰ λαμβάνουν ὅσον οἷόν τε εὐρυτέραν δημοσιότητα ἐν Ἑλλάδι διὰ νὰ δίδηται εὐκαιρία εἰς τοὺς Ἕλληνας γονεῖς νὰ ἀνοίγουν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας των καὶ νὰ καταλαμβάνουν ὁποίαν ἀδικίαν διαπράττουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν των καὶ εἰς τὸ Ἔθνος των ἀποστέλλοντες τὰ τέκνα των εἰς τὰ διάφορα «Λεόντια» ὅπου Φράροι τῆς Δύσεως ἀλωπεκὴν ἠμφιεσμένοι διδάσκουν δῆθεν τοὺς Ἑλληνόπαιδας πολιτισμὸν (;!) καὶ γλώσσας.

Ἀλλὰ πῶς, λοιπόν, Σεβασμ. κ. Φιλιππούση, ὑμεῖς ὁ προϊστάμενος ὅλων τῶν τοιούτους καὶ παραπλησίους σκοποὺς ἐπιδιωκόντων σχολείων, δύνασθε νὰ δικαιολογήσητε τὴν παρουσίαν ἐν Ἑλλάδι ὅλων τῶν Καλογήρων καὶ Καλογραιῶν τῶν ἐξαπολυομένων ἐκ τοῦ Βατικανοῦ καὶ διατελούντων ὑπὸ τὴν σκέπην ὑμῶν καὶ προστασίαν; Ἀφοῦ ὁ ἐν Ἀγγλίᾳ ὡς ἄνω συνάδελφος Ὑμῶν ἐπισείει τὴν Θεόθεν τιμωρίαν καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ Βατικανοῦ κατὰ παντὸς γονέως ρωμαιοκαθολικοῦ, πλὴν ἐπὶ τέλους Ἄγγλου τὴν ἐθνότητα, ἀποστέλλοντος τὰ τέκνα του εἰς Ἀγγλικὰ προτεσταντικὰ Σχολεῖα, πῶς ὑμεῖς ἐπὶ τῇ βάσει ποίας λογικῆς καὶ ποίου νόμου ἠθικοῦ ἀνοίγετε ὁσημέραι πλείονα σχολεῖα καὶ προσκαλεῖτε τοὺς Ἕλληνας γονεῖς νὰ ἐμπιστευθοῦν τὰ τέκνα των εἰς τὰς χεῖρας τῶν διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν σας; Βεβαίως θὰ ἰσχυρισθῆτε ὅτι τὰ ἐν Ἑλλάδι σχολεῖα τῶν Καλογήρων καὶ Καλογραιῶν τῆς Δύσεως δὲν κάμνουν προπαγάνδαν, οὔτε δὲ βιάζουν τοὺς τροφίμους των νὰ ἐπισκέπτωνται τὰς ἐκκλησίας, αἵτινες ἀπαραιτήτως ὑπάρχουν εἰς ὅλα τὰ ἐν Ἑλλάδι λειτουργοῦντα σχολεῖά σας. Πλὴν ἰδοὺ αὐτὸς ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Northampton τῆς Ἀγγλίας ὁ ὑπακούων εἰς τὰς κελεύσματα τῆς ἰδίας ἀρχῆς, ἐξ ἧς ἀντλεῖτε καὶ ἡμεῖς τὴν ἐξουσίαν καὶ αὐθεντίαν σας, διαμαρτύρεται κατὰ τοῦ ἰσχυρισμοῦ ὑμῶν τούτου καὶ σᾶς ἀποκαλύπτει μὴ λέγοντα τὰ ἀληθῆ ὅταν διαβεβαιοῖ μὲ τὸν ἐπισημότερον τρόπον ὅτι τὰ ρωμαιοκαθολικὰ σχολεῖα εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα μόνα δύνανται νὰ δώσουν τὰ πνευματικὰ ἐφόδια τὰ ἀπαραίτητα διὰ πάντα ρωμαιοκαθολικόν, ὅτι εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα ἔκτυπος καὶ προφανὴς τυγχάνει ὁ ρωμαιοκαθολικὸς χαρακτὴρ καὶ ὅτι τὰ τοιαῦτα σχολεῖα εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, τὰ θερμοκήπια, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀνοίγουν οἱ κάλυκες τῶν γενεῶν τοῦ μέλλοντος καὶ αὐξάνει καὶ κρατύνεται ὁ πρὸς τὴν ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν ζῆλος καὶ ἡ ἀφοσίωσις. Τοῦτο, ἄλλως, εἶναι φυσικώτατον. Ἐφόσον οἱ παιδαγωγοί σας εἶναι πιστοὶ ὑπήκοοι ὑμῶν καὶ πράκτορες τοῦ Βατικανοῦ ὁπουδήποτε τῆς γῆς εὑρίσκονται, εἶναι λογικῶς ἀδύνατον ἐν τῇ ἐνασκήσει τῶν διδασκαλικῶν των καθηκόντων νὰ ἀποχωρίζωνται τῆς ἰδιότητος αὐτῶν ἐκείνης. Καὶ δὲν δύνανται κατ' ἀκολουθίαν παρὰ νὰ εἶναι κήρυκες διαπρύσιοι τῶν ἀρχῶν τῆς Ρώμης, μεταλαμπαδευταὶ τοῦ μίσους αὐτῆς κατὰ παντὸς ὀρθοδόξου καὶ ἑλληνικοῦ ἢ τοὐλάχιστον καλλιεργηταὶ ἐν συνειδήσει καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος τῆς ἀδιαφορίας καὶ ψυχρότητος πρὸς πᾶσαν ἐκδήλωσιν θρησκευτικῆς ζωῆς, καὶ τῆς προαγωγῆς τοῦ ἀντιθρήσκου καὶ ὑλιστικοῦ πνεύματος, τοῦθ' ὅπερ ἀνέκαθεν ἐθεώρησεν ἡ Ρώμη ὡς ἓν ἐκ τῶν μέσων τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἀντορθοδόξου προπαγάνδας, τὴν ὁποίαν μετὰ τόσου πείσματος καὶ συστηματικότητος πάντοτε διεξάγει.

Ἀλλ' ὡς εἶπον ἀνωτέρω, οἱ λόγοι τῆς ἐγκυκλίου τοῦ ἐπισκόπου Northampton θὰ ἔπρεπε νὰ τεθῶσι πρὸ τῶν ὀμμάτων τῶν Ἑλλήνων γονέων πρὸς τοὺς ὁποίους ἔδει νὰ ἐπαναλαμβάνωνται ὑπὸ παντὸς Ἱεράρχου καὶ παντὸς ἄλλου κληρικοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Θὰ ἔπρεπε νὰ λέγηται ἰδιαιτέρως εἰς αὐτούς: «τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος τούτου κατέστησεν ὑμᾶς ἐπιλήσμονας τοῦ ἱεροῦ καθήκοντος ὅπερ ἔχετε ὡς Ὀρθόδοξοι Ἕλληνες γονεῖς, καὶ συνεσκότισε τὴν πνευματικὴν ὑμῶν αὐτοσυνειδησίαν μέχρι τοσούτου, ὥστε νὰ παραδίδητε τὰ τέκνα σας διὰ τῶν ἰδίων σας χειρῶν εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι, ἂν μή τι ἄλλο, ἐμπνέουν εἰς τὰς ἁπαλὰς ψυχὰς τῶν τρυφερῶν βλαστῶν σας καὶ τῶν χρυσῶν ἐλπίδων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους περιφρόνησιν πρὸς

τὴν πάτριον αὐτῶν θρησκείαν καὶ τοὺς ἐπισήμους ἐκπροσώπους της καὶ ἀπεργάζονται ἐξ αὐτῶν αὐτόματα ψελλίζοντα μὲν φρασίδιά τινα γαλλιστί, ἀλλ' ἄβουλα, ἐστερημένα ἐρριζωμένων ἀρχῶν καὶ πεποιθήσεων, κεχηνότα εἰς ἐπιδείξεις κοσμικὰς καὶ τάσιν περὶ τὸ ἐλευθεροστομεῖν καὶ ἰσχυρίζεσθαι ὅτι τὰ πάντα γινώσκουσιν ὡς ἀξιωθέντα πτυχίου ξενογλώσσου σχολῆς».

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ποικίλων ζητημάτων, ἅτινα ὠρθοῦντο ἐπιτακτικῶς ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ τῶν ἀπεγνωσμένων ἀγώνων, τοὺς ὁποίους μετὰ τοσαύτης ψυχραιμίας καὶ εὐαγγελικῆς αὐτοθυσίας διεξῆγε πρὸς περίσωσιν τοῦ γοήτρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἶχε γίνῃ πρό τινων ἐτῶν ὁ ἐνθουσιώδης κήρυξ τῆς ἰδέας ἱδρύσεως σχολείων ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας σκοπὸν κυρίως καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐχόντων νὰ ἑλκύσουν τοὺς μαθητὰς ἐκείνους καὶ τὰς μαθητρίας, τὰς ὁποίας ἀποσροφοῦν τὰ διάφορα προπαγανδιστικὰ σχολεῖα ἐν Ἑλλάδι. Ἡ κίνησις ἐκείνη, χάρις εἰς τὰ ὑψηλόφρονα αἰσθήματα καὶ τὸν πανθομολογούμενον ζῆλον τοῦ Πρωθιεράρχου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἶχεν ἀρκούντως προχωρήσει, ἐξετυπώθη δὲ καὶ Καταστατικὸν τῆς Ἑταιρείας, ἥτις ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῆς Ἐκκλησίας ἔμελλε νὰ προβῇ εἰς τὴν ἵδρυσιν καὶ ὀργάνωσιν τῶν ἀντιπροπαγανδιστικῶν σχολείων. Νέα ὅμως γεγονότα, ὀφειλόμενα κατὰ μέγα μέρος εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἔδει νὰ ὦσι συνεργοὶ καὶ δεξιοὶ βραχίονες τοῦ ἐμπνευσμένου ἀρχηγοῦ των, ἀνέκοψαν τὴν εὐοίωνον ἐκείνην σώτειραν ἐργασίαν, ἥτις ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας μέλλει νὰ προσκομίσῃ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν ἄν ποτε πραγματοποιηθῇ. Ἤδη μετὰ τὴν συγχώνευσιν τῶν Μητροπόλεων τῶν Ν. Χωρῶν μετὰ τῶν τῆς Π. Ἑλλάδος, ὁπότε νέα δύναμις μετοχετεύεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ νέοι ὁρίζοντες διανοίγονται ἐνώπιον αὐτῆς, νομίζομεν ὅτι ὑπάρχει ἀνάγκη ἐπιβεβλημένη, ἵνα συνεχισθῇ ἡ ἀρξαμένη, πλὴν ἀνακοπεῖσα, ἐργασία πρὸς δημιουργίαν σχολείων διατελούντων ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ πρὸς τοῦτο πόροι εὑρίσκονται εἰς τὰ θηλάκια τῶν εὐσεβῶν Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι πάντοτε ὑπεστήριξαν τοιαύτας πρωτοβουλίας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Λονδῖνον, 13 Δεκεμβρίου 1928

† Ὁ Μ. Ἀρχιμ. ΜΙΧΑΗΛ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Η ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑι ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

ε'.

Ὁ λόγος περὶ τῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη παιδαγωγικῆς καὶ κατηχητικῆς κινήσεως ἐν Γερμανίᾳ.

Λίαν ἀξιόλογον σύγγραμμα περὶ τῶν ζητημάτων τῆς θρησκευτικῆς μετεκπαιδεύσεως τῶν ἀποφοίτων τῶν σχολείων μετ' ἀπολογητικῆς χροιᾶς ἐξ ἐπόψεως παπικῆς πραγματευόμενον, θεωρεῖται καὶ εἶναι τὸ τοῦ W. Burger, εἰς ὃ συμμετέχει ἐκλεκτὸν ἐπιτελεῖον παπικῶν θεολόγων. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο φέρει τὸν τίτλον «Handbuch für die religiös—sittliche Unterweisung der Jugendlichen» καὶ ἐξετάζει πάντα τὰ προβλήματα, ἅτινα σχετίζονται πρὸς τὴν σύγχρονον νεότητα. Ἐξεδόθη τῷ 1922.

Τὴν σύγχρονον θρησκευτικὴν κίνησιν ἐν τοῖς σχολείοις περιγράφει ὁ Degenfeld ἐν τῷ ἔργῳ του «Jesus in unseren Schülerleben» 1920. Ἐνταῦθα ἀναγινώσκομεν καὶ μίαν πληροφορίαν σπουδαιοτάτην διὰ τοὺς παρακολουθοῦντας τὴν σύγχρονον μαθητικὴν κίνησιν: Κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου οἱ μαθηταὶ γυμνασίων τινῶν, καὶ δὴ τῆς ἐν Θυριγγίᾳ Ἐρφούρτης, ἐξεδήλωσαν τὴν πρόθεσιν νὰ χειραφετηθῶσιν ἀπὸ πάσης ἐπιρροῆς τῶν ἱερέων καὶ καθηγητῶν των ἐπὶ τῆς σχολικῆς των κοινότητος.

Kesseler Pädagogische Charakterköpfe. Ἔκδ. γ' 1921.

Τὸ ἔργον τοῦ O. Uttendörfer «Zinzendorf und die Jugend» (1923) ἐκτίθησι τὰς παιδαγωγικὰς ἀρχὰς τοῦ Zinzendorf, ἀλλ' εἶναι συγχρόνως μία ἀπολογία ὑπὲρ τῆς παιδαγωγικῆς δυνάμεως καὶ ἀξίας τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅστις περιγράφεται ὡς τὸ ἰδεῶδες τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Ὁ Zinzendorf εἶναι εἷς ἐκ τῶν ὑπερμάχων τῶν δικαιωμάτων τῆς παιδικῆς καὶ νεανικῆς ἡλικίας—ἀκριβῶς ὡς καὶ ὁ Rousseau—ἤτοι θέλει τὴν ἀγωγὴν ἐλευθέραν παντὸς δεσμοῦ καὶ περιορισμοῦ, ἀντιθέτου πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς παιδικῆς καὶ νεανικῆς ψυχῆς, ἀλλ' ὁδηγουμένην ὅμως ὑπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὡς θρησκείας τῆς χαρᾶς ἐννοουμένου.

1924. F. Saupe, Deutsche Pädagogen der Neuzeit

Ἐκ τοῦ ἔργου τούτου γνωρίζομεν τὰς φυσιογνωμίας τῶν μεγαλειτέρων παιδαγωγῶν τῆς νεωτέρας καὶ συγχρόνου Γερμανίας, πληροφορούμεθα δὲ συγχρόνως ποῖαι εἶναι αἱ κατευθύνσεις τῆς νεωτάτης παιδαγωγικῆς. Τὸ σύγγραμμα τοῦ Saupe δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς μία εἰσαγωγὴ εἰς τὴν κατανόησιν τῆς συγχρόνου ἐπιστημονικῆς καὶ παιδαγωγικῆς κινήσεως.

Τὸ διδακτικὸν πρόβλημα τῆς προσφορᾶς (διδακτικῆς μεθόδου) τῆς Ἱ. Ἱστορίας πραγματεύεται θαυμασίως καὶ κατὰ πρωτότυπον τρόπον ὁ G. Fanckhauser ἐν τῷ ἀξιολόγῳ βιβλίῳ τοῦ Eberhard «Arbeitschulmössiger Religionsunterricht» (1924).

Πῶς ἀντιλαμβάνονται καὶ διδάσκουν σήμερον οἱ παπικοὶ θεολόγοι τὴν κατήχησιν καὶ τὰ ἱερὰ μαθήματα γενικῶς, πληροφορούμεθα ἐκ τῆς Κατηχητικῆς τοῦ Mayer (1924), ἡ ὁποία, μετὰ σύντομόν τινα

ἱστορικὴν ἐπισκόπησιν ἐξετάζει ζητήματα μεθοδικῆς ἰδίᾳ διδασκαλίας.

Στενὴν σχέσιν πρὸς τὴν νεωτέραν παιδαγωγικὴν ψυχολογίαν, ἥτις, ὡς γνωστόν, ἀσχολεῖται ἐσχάτως μὲ τὸ πρόβλημα τῆς ψυχοαναλύσεως, ἔχει τὸ βιβλίον τοῦ Baudouin «Suggestion und Autosuggestion» (Ὑποβολὴ καὶ ἀνθυποβολὴ) 1924.

Niebergall, (συγχρόνου διαμαρτυρομένου πρακτ. θεολόγου) «Christliche Fugend=und Volkserzichung» 1924 (χριστιανικὴ παιδαγωγικὴ ἐπὶ θρησκευτικο-ψυχολογικῆς βάσεως). Τὸ βιβλίον ἐνδιαφέρει οὐ μόνον τοὺς παιδαγωγούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς πνευματικούς.

Κατ' ἰδιόρρυθμον τρόπον πραγματεύεται ὁ Stuckert λίαν σοβαρὸν πρόβλημα, τὸ τῆς διδασκαλίας τῆς Π. καὶ Κ. Διαθήκης. Ἀναχωρῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὅτι σκοπὸς τῆς διδασκαλίας καὶ δὴ τῶν θρησκευτικῶν εἶναι οὐχὶ τόσον ἡ προσφορὰ τοῦ ὑλικοῦ, ὅσον ἡ λεγομένη εἰδολογικὴ μόρφωσις καὶ ἡ μόρφωσις τοῦ χαρακτῆρος, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ του δὲν ὁρμᾶται ἐκ τῶν ὑποδειγμάτων τῆς ἱστορίας τῆς Ἱ. Γραφῆς, ἅτινα νομίζει ὅτι δυσκόλως δύνανται νὰ προσαρμοσθῶσι καὶ συγχωνευθῶσι μετὰ τοῦ κύκλου τῶν παραστάσεων τοῦ συγχρόνου παιδός, τοῦ βιοῦντος ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαίρας τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλ' ἀναχωρεῖ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἀντιθέτως ἐκ σημείου οἰκείου πρὸς τὴν ἄμεσον ἀντίληψιν καὶ πεῖραν τῆς παιδικῆς ψυχῆς, ἐξετάζων οὕτω, ὑπὸ τὸ φῶς τῆς εὐαγγελικῆς ἠθικῆς, σύγχρονα κοινωνικὰ προβλήματα, ὡς τὰ τῆς ἐργασίας, ἐπαγγέλματος, ἀξίας τοῦ χρόνου, οἰκογενείας, πατρίδος, πτωχείας καὶ πλούτου, ἀλληλεγγύης κλπ.

Ἐνταῦθα ἀναφέρομεν καὶ τὸ ἔργον τοῦ Emel Pfennigsdot «Wie lehren wir Evangelium Ein Methodenbuch auf psychologische Grundlage für die Praxis des Religionsunterrichts in Schule und Kirche» (ἔκδ. β' 1925), ὅπερ ἐμνημονεύσαμεν καὶ προηγουμένως. Μεθοδολογικῶς τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἀνήκει εἰς τὴν ὁμάδα, ἢ τὴν θεωρίαν ἐκείνην, ἥτις φέρει τὸ ὄνομα «Persönlichkeits pädagogik». Κεντρικὸν σημεῖον τῆς διδασκαλίας τῶν θρησκευτικῶν εἶναι τὸ Εὐαγγέλιον. Ἐξετάζει τί εἶναι Εὐαγγέλιον, ποία εἶναι ἡ ψυχολογικὴ βάσις τῆς διδασκαλίας τοῦ Εὐαγγελίου, ἀναλύει ταύτην ἐν τῷ φωτὶ τῆς παιδικῆς ψυχολογίας, τέλος δὲ ἀσχολεῖται μὲ τὴν διδακτικὴν μέθοδον. Εἰσερχόμενος εἰς τὸ ζήτημα ἐὰν τὸ Εὐαγγέλιον ἀνταποκρίνηται πρὸς τὴν παιδικὴν ψυχήν, ποιεῖται ἐν ὀλίγοις ἀνάλυσιν τῶν ψυχικῶν ἱκανοτήτων τοῦ παιδός. Ἡ διδασκαλία δέον ν' ἀνταποκρίνηται πρὸς τὸ πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν ἐπίπεδον τῆς ψυχῆς τοῦ μαθητοῦ· οὗτος πρέπει νὰ λαμβάνῃ προσωπικὴν θέσιν καὶ σχέσιν μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ νὰ σχετίζῃ πρὸς αὐτὸ πάντα τ' ἀπασχολοῦντα τὸ πνεῦμά του προβλήματα, εἴτε ἐπιστημονικὰ (θεωρία τῆς ἐξελίξεως), εἴτε ἠθικὰ (γενετήσιος ὁρμὴ) κλπ. Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου νομίζει ὁ συγγραφεὺς ὅτι πρέπει ν' ἀντικατασταθῶσι τὰ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ Herbart λαβόντα εἰδολογικὰ στάδια διδασκαλίας (ἅτινα, ὡς γνωστόν, εἶναι πέντε. 1. Σκοπός. 2. Προσφορά. 3. Διέγερσις συγγενῶν παραστάσεων. 4. Συστηματοποίησις καὶ 5. Μέθοδος-ἄσκησις), καὶ ἅτινα ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰς νοητικὰς μᾶλλον ἢ συναισθηματικὰς καὶ βουλητικὰς ἐνεργείας τῆς μαθητικῆς ψυχῆς, δι' ἄλλων σταδίων, ἅτινα ὀνομάζει ***ψυχολογικά***. Οὕτω καταφέρεται κατὰ τῆς ἀποκλειστικῆς τάσεως αὐστηρῶς συστηματικῆς ταξινομήσεως τῶν γνώσεων. Τὰ ψυχολογικὰ ἐν τούτοις στάδια νομίζω ὅτι εἶναι μία ἐλαφρὰ μόνον τροποποίησις τῶν εἰδολογικῶν (Προπαρασκευὴ μετὰ προσφορᾶς τοῦ σκοποῦ—Κυρίως προσφορὰ—Ἐκτίμησις—Ἐμβάθυνσις—Προτροπὴ πρὸς ἔμπρακτον ἐκδήλωσιν τοῦ διδαχθέντος), ἀποτελοῦσιν ὅμως μίαν ἐπιτακτικὴν διαρρύθμισιν τῆς διδασκαλίας τῶν θρησκευτικῶν, ἵνα μὴ καταντᾷ τὸ μάθημα τοῦτο μία ἁπλῆ παράθεσις γνώσεων.

ϛ'.

Τὰ τρία μεγάλα ἐκπαιδευτικὰ καὶ παιδονομικὰ σωματεῖα τοῦ Βερολίνου «Evangelische Gesamtelterbund Grob-Berlins» (μέλη ἄνω τῶν 40000), «Verein evangelischer Lehrer und Lehrerinen» καὶ «Evangelische Verein für Kinderpflege» ἑώρτασαν κατὰ τὰς ἀρχὰς Φεβρουαρίου ἐ. ἔ. τὴν ἑκατονταετηρίδα τοῦ Pestalozzi. Ὡμίλησεν ὁ ἀνώτερος ἐκπαιδευτικὸς σύμβουλος Runkel περὶ τοῦ Pestalozzi. Μετὰ συνοπτικὴν περιγραφὴν τοῦ βίου του, ἐξῆρε τὴν πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ἀγάπην καὶ τὰς χάριν αὐτῆς πράξεις.

Ὁ Pestalozzi εἶναι ὁ κυρίως ἱδρυτὴς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ὑπῆρξε δ' ὁ μεγαλείτερος προστάτης τῶν ὀρφανῶν παιδίων. Τὰ ἰδεώδη τοῦ μεγάλου παιδαγωγοῦ ἀκόμη καὶ σήμερον ἔχουσι μεγάλην ἀξίαν. Σήμερον ἡ ἐκπαιδευτικὴ κίνησις τῶν μεγάλων κρατῶν τῆς Εὐρώπης δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὴν ἀναδιοργάνωσιν ἢ ἀναμόρφωσιν τοῦ σχολείου, ἀλλὰ ἀπασχολεῖται μᾶλλον μὲ τὸ ὡσαύτως μέγα πρόβλημα: ποίαν ὁδὸν πρέπει ν' ἀκολουθήσῃ ἡ σημερινὴ ἀγωγή, ἵνα ἐπιτύχῃ τοῦ μεγάλου σκοποῦ της, τῆς μορφώσεως χαρακτήρων. Καὶ εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο τὴν λύσιν ἔδωκεν ὁ Pestalozzi, ἐξάρας κυρίως τὴν σπουδαιότητα

τῆς μητρικῆς ἀγωγῆς. Εἰς τὴν ἐποχήν μας ὅμως αἱ περισσότεραι γυναῖκες ὑπανδρεύονται χωρὶς νὰ ἔχωσι τὴν παραμικρὰν ἰδέαν πῶς πρέπει ν' ἀνατρέφωσι τὰ τέκνα των, οὐ μόνον σωματικῶς, ἀλλὰ καὶ πνευματικῶς καὶ ἠθικῶς.

Σειρὰν δημοσίων διαλέξεων ἔκαμε καὶ τὸ «Religionspädagogische Institut in Berlin». Σκοπὸς τοῦ 'Ινστιτούτου τούτου εἶναι ἡ ἐξέτασις παιδαγωγικῶν καὶ σχολικῶν ζητημάτων ἐν σχέσει πρὸς τὴν θρησκευτικὴν ἀγωγήν, συνεργάζεται δὲ μετὰ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βερολίνου καὶ τοῦ Κεντρικοῦ Ἰνστιτούτου ἀγωγῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως. Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ὑπὸ τοῦ τελευταίου τούτου παρεχομένης διδακτικῆς καὶ γενικῆς παιδαγωγικῆς μορφώσεως, ἀναλαμβάνει τὸ «Religionspädagogische Institut» τὴν ἐπιστημονικὴν ἐξέτασιν ζητημάτων ἀναγομένων μόνον εἰς τὴν θρησκευτικὴν μόρφωσιν τῶν παίδων καὶ τῶν νέων. Ὡμίλησαν κατὰ τὸ διαρρεῦσαν χειμερινὸν ἑξάμηνον (1926 - 1927) ὁ καθηγητὴς κ. Mahling, περὶ ἀτομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἠθικῆς, οἱ ἐκπαιδευτικοὶ σύμβουλοι κ. κ. Nickol καὶ Kürsten, ἀνώτεροι κληρικοί, ὡς οἱ κ. κ. Dibelius, Rurghart κλπ. καί τινες ὑφηγηταὶ καὶ δόκτορες (D. Dehn, Jahn, Delekat κλπ.). Τὸ 'Ινστιτοῦτον ἔχει καὶ βιβλιοθήκην καὶ πρακτικὸν τμῆμα διὰ παιδαγωγικὰς ἀσκήσεις.

Σπουδαῖοι παιδαγωγοί, ὧν αἱ θεωρίαι ἀσκοῦσι μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς συγχρόνου παιδαγωγικῆς κινήσεως, ὑπῆρξαν καὶ εἶναι οἱ ἑξῆς: (ἰδὲ ἀνωτέρω τὸ σύγγραμμα τοῦ Saupe): Natorp (κοινωνικὴ παιδαγωγική), Foerster (ἠθικὴ παιδαγωγική), Herrmann (πειραματικὴ παιδαγωγική), Paulsen (πολιτισμὸς καὶ παιδαγωγική), Messer (φιλοσοφικὴ παιδαγωγική), Cansberg (ἀτομικὴ παιδαγωγική), Glaudig (παιδαγωγικὴ τῆς προσωπικότητος), Rein, Spranger, Lehmann, Kerschensteiner, Seyfart, Oesterreich, B. Otto, W. Stern κ.λ.π.

ζ'.

'Εξετάζων τὴν θρησκευτικὴν καὶ κοινωνικὴν κίνησιν τῆς γερμανικῆς πρωτευούσης, ὡς καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν φιλανθρωπικὴν δρῆσιν ἐν ὀλίγοις, περιορίζομαι ν' ἀναφέρω τὴν ἐπίσκεψίν μου εἰς ἓν ἐκ τῶν πέντε μεγάλων ἱδρυμάτων Διακονισσῶν τοῦ Βερολίνου, καὶ εἰς ἓν ἄσυλον «Orfelinhaus» ἐν Nowawes, παρὰ τὸ Potsdam, ὅπου στεγάζονται παῖδες κωφάλαλοι καὶ τυφλοί.

Τὸ Lazarus=Kranken=und Diakonissenhaus, ὅπερ ἐπεσκέφθην, διευθύνεται ὑπὸ τοῦ πάστορος Schulz καὶ τῆς γραίας διακονίσσης A. v. Ehrenstein. Περιλαμβάνει, ἐκτὸς τοῦ σχολείου διακονισσῶν, νοσοκομεῖον, ἐργαστήρια ἀπόρων κορασίων, παιδικὸν κῆπον καὶ αἰθούσας δι' ἀναψυχὴν καὶ μελέτην χάριν μικρῶν μαθητῶν. Αἱ διακόνισσαι ἀνέρχονται εἰς 343.

Τὸ Orfelinhaus ἐν Nowawes, διευθυνόμενον ὡσαύτως ὑπὸ σεβασμίου πάστορος, ἱδρύθη τὸ 1906 χάριν κωφαλάλων καὶ τυφλῶν παιδίων. Λίαν περιωρισμένον κατ' ἀρχάς, κατέχει σήμερον μεγάλην περιοχὴν καὶ πολλὰ παραρτήματα, εἰς ἃ στεγάζονται καὶ ἐργάζονται παῖδες καὶ κοράσια πάσης ἡλικίας. Πάντες ἐργάζονται, ἀναλόγως τῶν δυνάμεων καὶ ἱκανοτήτων των. Ἡ ἐπιμέλεια καὶ παρακολούθησις αὐτῶν εἶναι ἀνατεθειμένη εἰς ἀδελφάς, αἱ ὁποῖαι φέρονται ὡς φιλόστοργοι μητέρες.

'Ενεγράφην ὡσαύτως μέλος εἰς τὸ «Christlicher Verein junger Männer» (C. V. J. M.), ἵνα δυνηθῶ νὰ παρακολουθήσω ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν ἐργασίαν διὰ τοὺς νέους. Ἡ χριστιανικὴ αὐτὴ ἀδελφότης ἔχει τὸ σύστημα τῶν τμημάτων, ἢ συγκεντρωτικῶν κύκλων, ἀναλόγως τῆς ἐθνικότητος (ἀγγλικός, ρωσσικὸς κλπ. κύκλος), τοῦ ἐπαγγέλματος (ἐπιστήμονες, ἔμποροι, τεχνῖται κλπ), τῆς εἰδικῆς ἱκανότητος (ὀρχήστρα, χορῳδία κλπ.), τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως ἑκάστου κλπ., ἀλλὰ γίνονται καὶ γενικαὶ συγκεντρώσεις χάριν διαλέξεων καὶ ἄλλων σκοπῶν. 'Εν τῷ μεγάρῳ τῆς 'Αδελφότητος ὑπάρχουσιν ἀναγνωστήρια, βιβλιοθῆκαι, ἑστιατόριον, αἴθουσα διαλέξεων, παιγνιδίων κλπ., γυμναστήριον, λουτῆρες καὶ ξενών. Ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος δίδεται καὶ κινηματογραφικὴ παράστασις. Αἱ θρησκευτικαὶ διαλέξεις σχετίζονται πρὸς τὴν ζωὴν τῶν νέων καὶ ἔχουσι μᾶλλον πρακτικὸν χαρακτῆρα.

Τελευτῶν τὴν ἐπισκόπησιν ταύτην τῆς ἐν Γερμανίᾳ συγχρόνου ἐπιστημονικῆς θεολογικῆς καὶ ἐθνικοκοινωνικῆς κινήσεως, ἀναφέρω καὶ σύγγραμμά τι τοῦ De Cerswarem «La liturgie byzantine et l'union des Eglises» (1926), ὅπερ ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν κίνησιν πρὸς ἕνωσιν τῶν 'Εκκλησιῶν καὶ εἶναι δι' ἡμᾶς τοὺς 'Ορθοδόξους ὑψίστης σημασίας, διότι ὁ συγγραφεὺς ἐξετάζει τὴν χριστιανικὴν λατρείαν τοῦ Βυζαντίου διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ τὴν ἐπίδρασιν ταύτης ἐπὶ τῆς λατινικῆς λατρείας.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος (1926) ἦλθεν εἰς φῶς καὶ ἡ γ' ἔκδοσις τοῦ L. Eisenhofer «Grundriss der Kathol. Liturgik» (Freiburg 1926).

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ

Η ΘΕΟΣΟΦΙΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Δύναται ὁ Χριστιανὸς νὰ εἶναι καὶ Θεόσοφος συγχρόνως;

Δι' ὅσων ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ εἴπομεν, κατεδείχθη μὲν ἡ ἐν τῷ προγράμματι τῶν Θεοσοφικῶν Στοῶν ὑπάρχουσα ἀντίφασις, ἐξήχθη δὲ συγχρόνως τὸ συμπέρασμα ὅτι πρὸς οὐδεμίαν θρησκείαν δύναται νὰ συμβιβασθῇ ἡ Θεοσοφία καὶ κενὸς ἄρα ἐννοίας εἶναι ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ἐν τῇ Θεοσοφικῇ Ἑταιρίᾳ ὑπάρχει πλήρης καὶ τελεία ἀνεξιθρησκεία. Καὶ θὰ ἐπερίττευε μὲν ἴσως πᾶσα περαιτέρω τοῦ πράγματος ἐξέτασις, πλὴν καλὸν εἶναι νὰ ἐπεκταθῶμεν ἔτι περαιτέρω ἐξετάζοντες τὴν εἰδικωτέραν περίπτωσιν τῶν χριστιανῶν, ὅσοι εὑρίσκουσιν ἐν τῇ Θεοσοφίᾳ τὴν ἀνωτέραν ἐκδήλωσιν τοῦ πνεύματος τῆς θρησκείας των, ἀφ' οὗ ἴδωμεν κατὰ πόσον δύναται νὰ ταὐτισθῇ ἡ ἰδιότης τοῦ χριστιανοῦ καὶ τοῦ θεοσόφου.

Ἂς ἴδωμεν ὅθεν τί ***περὶ Θεοῦ*** πρῶτον δοξάζει ἡ Θεοσοφία. «Ὁ Θεὸς ὑφίσταται—λέγει - καὶ εἶναι ἀγαθός. Εἶναι ἡ μεγάλη πηγὴ τῆς ζωῆς ἐν ἡμῖν καὶ ἐκτὸς ἡμῶν, ἀθάνατος καὶ αἰωνίως ἀγαθοποιός. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν, ν' ἀκούσωμεν, νὰ ἐγγίσωμεν Αὐτόν, ἀλλὰ πᾶς, ὅστις ζητεῖ νὰ Τὸν ἀντιληφθῇ, ἀντιλαμβάνεται Τοῦτον....'Οφείλομεν νὰ διακρίνωμεν μεταξὺ Θεοῦ, θεωρουμένου ὡς Αἰωνίας Ὑπάρξεως, 'Απολύτου, Παντός, καὶ τῆς ἐκδηλώσεως τῆς μοναδικῆς ταύτης ὑπάρξεως, ἤτοι τοῦ ἐκδηλουμένου Θεοῦ, τοῦ Λόγου, ὅστις ἀναπτύσσει καὶ ἰθύνει τὸ σύμπαν» *). Ποία ἀπόδειξις χρειάζεται διὰ νὰ πεισθῇ τις ὅτι πρόκειται περὶ καθαρωτάτου ***πανθεϊσμοῦ***, μηδεμίαν δυναμένου νὰ ἔχῃ σχέσιν πρὸς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν τοῦ ***Ἑνὸς Προσωπικοῦ Θεοῦ***, ὅστις δὲν εἶναι τὸ Πᾶν, ἀλλ' ὁ ἔξω τοῦ Παντὸς Δημιουργὸς αὐτοῦ καὶ Κυβερνήτης καὶ Προνοητής; «Θεῖος νόμος ἀπολύτου δικαιοσύνης κυβερνᾷ τὸν κόσμον, εἰς τρόπον ὥστε ἕκαστος εἶναι ὄντως κριτὴς ἑαυτοῦ, ἀπονομεὺς τῆς δόξης καὶ τῆς σκοτίας αὐτοῦ, διαιτητὴς τῆς ζωῆς, τῆς ἀμοιβῆς καὶ τῆς τιμωρίας αὐτοῦ.. .Πᾶσαν σκέψιν, λέξιν ἢ πρᾶξιν ἐπακολουθεῖ ὡρισμένη συνέπεια, ***οὐχὶ ἡ ἀπονομὴ ἀμοιβῆς ἢ ἡ ἐπιβολὴ τιμωρίας ὑπό τινος ἐξωτερικῆς δυνάμεως***, ἀλλ' ἀποτέλεσμα προερχόμενον ἐκ τῆς πράξεως καθ' ἑαυτήν, συνδεδεμένον στενῶς μετ' αὐτῆς ἐκ σχέσεως τοῦ ἀποτελέσματος πρὸς τὸ αἴτιον, δύο στοιχείων, ἅτινα εἶναι πράγματι τὰ ἀναπόσπαστα ἡμίση ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ συνόλου». Ποῖος δὲν βλέπει εἰς τοὺς λόγους τούτους πλήρη καὶ τελείαν ἄρνησιν τῆς περὶ ***«μισθαποδοσίας»*** διδασκαλίας τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἥτις δὲν βασίζεται ἐπὶ τῆς ἁπλῆς ἐκδοχῆς τοῦ φυσικοῦ ἀποτελέσματος τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων, ἀλλὰ διαβλέπει ἐν τῷ ἀποτελέσματι τούτῳ αὐτὸν τὸν δάκτυλον τῆς Προνοίας τοῦ Θεοῦ τοῦ «ἐτάζοντος καρδίας καὶ νεφρούς», τοῦ ἀμείβοντος τοὺς δικαίους καὶ τιμωροῦντος τοὺς ἀδίκους, τοῦ καλοῦντος τοὺς ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν ἵνα ἀπαλλαγῶσι τῆς ἐνοχῆς αὐτῶν;

'Αλλὰ μήπως ἐν οἷς ***περὶ ἀνθρώπου*** διδάσκει ἡ Θεοσοφία εἶναι συμφωνοτέρα πρὸς τὰς χριστιανικὰς ἀρχάς; «Ὁ ἄνθρωπος—λέγει—εἶναι ἀθάνατος καὶ τὸ μέλλον αὐτοῦ εἶναι ἀπεριορίστου δόξης καὶ λαμπρότητος.... Ὁ ἄνθρωπος ἔχει ὄπισθεν αὐτοῦ μίαν ἀπεριόριστον ἐξέλιξιν, ἧς ἡ διαδρομὴ εἶναι πλήρης θελγήτρου, ἐνδιαφέροντος καὶ διδασκαλιῶν καὶ ἔχει ἐπίσης ἔμπροσθεν αὐτοῦ μίαν θαυμασίαν ἐξέλιξιν, ἧς ἡ ἐξέτασις εἶναι πλέον ἐπαγωγὸς καὶ διδακτικωτέρα. Ὑπάρχει ἀπόλυτος βεβαιότης τελικῆς ἐπιτυχίας παντὸς ἀνθρωπίνου ὄντος, ὁσονδήποτε καὶ ἐὰν ἠδύνατο νὰ παρεκκλίνῃ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐξελίξεως». Εἶναι φανερὸν ὅτι τελείως ἀποσκορακίζεται ἡ περὶ ***αἰωνίου κολάσεως*** τῶν ἁμαρτωλῶν χριστιανικὴ διδασκαλία, διότι τὴν βάσιν τῆς περὶ ἀνθρώπου καὶ μελλούσης ζωῆς θεωρίας τῶν Θεοσόφων ἀποτελεῖ τὸ περὶ ***μετενσαρκώσεως*** δόγμα τοῦ βραχμανισμοῦ, διότι «ἡ μετενσάρκωσις—λέγουσιν—ἀποδίδει εἰς τὸν Θεὸν τὴν δικαιοσύνην καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν δύναμιν. Ἅπασαι αἱ ψυχαὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν ἐν καταστάσει σπέρματος, ἄνευ γνώσεως, ἄνευ συνειδήσεως, ἄνευ κρίσεως....Ἡ ἰδιοσυγκρασία, ἣν προσκομίζει (ὁ ἄνθρωπος) κατὰ τὴν γέννησίν του εἶναι ἔργον τοῦ ἰδίου καὶ δεικνύει εἰς ποίαν φύσιν τῆς μακρᾶς αὐτοῦ ἐξελίξεως ἔχει φθάσει,... Ὁ ἄγριος τῆς σήμερον θὰ εἶναι βραδύτερον ἅγιος. Πάντες οἱ ἄνθρωποι παρομοίαν ἀκολουθοῦσιν ὁδόν, πάντες εἶναι προωρισμένοι νὰ ἀνέλθωσιν εἰς τὴν ὑπερτάτην ἀνθρωπίνην τελειότητα....Ἡ μεγαλοφυΐα ἐμπεδοῦται ἐν τῷ ἀτόμῳ μετὰ μακρὰς ὑπάρξεις προσπαθειῶν, τὸ δὲ ἄγονον τοῦ σώματος, ὅπερ φέρει, δὲν θὰ ἀποστερήσῃ τὸ μέλλον τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ, καθ' ὅσον αὐτὸς οὗτος θὰ ἐπανέρχηται ἀνώτερος εἰς ἑκάστην ἀναγέννησιν». Τίς, ἄνευ τῆς ἀποκρύφου καὶ μυστηριώδους ἐννοίας, ἥτις εἰς τὰς Ἁγ. Γραφὰς ἀποδίδεται ὑπὸ τῶν Θεοσοφιστῶν, δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι ἡ θεωρία τῆς μετενσαρκώσεως εἶναι πάντη ξένη πρὸς τὴν χριστιανικὴν περὶ ψυχῆς διδασκαλίαν; Καὶ τίς δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι ὄχι μόνον οὐδεμίαν ἐν προκειμένῳ ἔχει θέσιν ἡ θεοσοφικὴ διδασκαλία ἐν τῷ Χριστιανισμῷ, ἀλλὰ καὶ ἀποτελεῖ αὐτὸ τοῦτο ἀναίρεσιν τῆς ὅλης βάσεως, ἐφ' ἧς στηρίζεται ἡ χριστιανικὴ λύσις τοῦ ἀνθρωπολογικοῦ προβλήματος; Ἕκαστος ἄνθρωπος γεννᾶται μὲ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, ἥτις ἀναπτύσσεται μετὰ τοῦ σώματος καὶ ἀποβαίνει καὶ παραμένει τοιαύτη, οἵαν ἐν τῇ ζωῇ διεμόρφωσεν αὐτὴν ἡ ἀρετὴ ἢ ἡ κακία, ἀκριβῶς δὲ διὰ τοῦτο ἔχει τὴν ὑψίστην ἀξίαν ἡ ἀνθρωπίνη ψυχή, διότι δύναται νὰ σωθῇ ἢ ν' ἀπολεσθῇ διὰ παντὸς (Ματθ. ις' 26, Μαρκ. η'. 37).

Ἡ ***ἠθικὴ*** τῆς θεοσοφίας δὲν προέρχεται ἀπὸ νόμου θείου ἔχοντος τὸ κῦρος· εἶναι ὑποκειμενικὴ ὑπαγόρευσις τῆς συνειδήσεως, ἡ δὲ φύσις αὐτῆς εἶναι πάντοτε σχετικὴ πρὸς τὴν μορφὴν τῆς ἐξελίξεως, πρὸς τὸ στάδιον τῆς μετενσαρκώσεως, ἣν διέρχεται τοῦ ἀνθρώπου ἡ ψυχή, ἄπορον δ' εἶναι πόθεν παρὰ τοῖς θεοσόφοις πηγάζει ἡ ὑποχρέωσις τῆς αὐταπαρνήσεως, ἂν μὴ

* Ἡ Θεοσοφ. Ἑταιρεία, τὸ ἀντικείμενον καὶ ἡ χρησιμότης αὐτῆς, ἔκδ. β'. τῆς Θεοσοφ. Ἑταιρ. ἐν Ἑλλάδι, 1928, σελ. 10 καὶ 11. Πάντα τὰ ἐφ' ἑξῆς ἀναφερόμενα χωρία ἀρυόμεθα ἐκ ταύτης τῆς ἐκδόσεως.

παρὰ τοῦ ἐγωϊστικοῦ ἐλατηρίου τῆς διὰ ταύτης ἐξασφαλίσεως τῶν ἀνωτέρων πεδίων ἐν τῇ ἐξελίξει τῆς ζωῆς, ἐν τῇ σειρᾷ τῶν μετασαρκώσεων τοῦ ἀνθρώπου. Οὐδαμοῦ γίνεται λόγος περὶ καθήκοντος πρὸς τὸν Θεόν, ἀφ' οὗ ἄλλωστε δὲν ὑπάρχει, κατὰ τοὺς θεοσόφους, Θεὸς προσωπικὸς ἀμείβων τὴν ἀρετὴν καὶ τιμωρῶν τὴν ἀδικίαν. Ὅπως ἀποφεύγω τὰς δηλητηριώδεις τροφὰς διὰ νὰ τηρήσω τὴν ὑγείαν τοῦ σώματός μου καὶ ἄρα οὐδεμίαν διαπράττω ἠθικὴν πρᾶξιν, καθ' ὅμοιον τρόπον ἀποφεύγω τὰ ὑπὸ τῆς συνειδήσεώς μου ἀπαγορευόμενα διότι θὰ ἔχωσι δυσαρέστους φυσικὰς συνεπείας ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ καὶ τοῦ σωματικοῦ μου ὀργανισμοῦ. Ὅπως προτιμῶ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν τροφήν, διότι εἶναι θρεπτική, καθ' ὅμοιον τρόπον ὀφείλω ἐξ ὑποχρεώσεως πρὸς τὴν ψυχικήν μου ὑγείαν νὰ προτιμῶ πράξεις καὶ σκέψεις καὶ λόγους, ὧν τὸ φυσικὸν καὶ ἀναγκαῖον ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι ἡ ἐξασφάλισις τῆς ἀνωτερότητός μου· καὶ ὅπως ἐνδεχόμενον εἶναι νὰ μὴ μοῦ ἀρέσκωσι μὲν ὡρισμένα φάρμακα θρεπτικά, ἐφ' ὅσον ὅμως ὠφελοῦσι τὴν προαγωγὴν τῆς εὐεξίας μου τὰ λαμβάνω, καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ εἶναι λυπηρὸν μὲν βεβαίως τὸ στεροῦν με προσκαίρου τινὸς ἡδονῆς καθῆκον, ἡ ἐλπὶς ὅμως τοῦ ἀποτελέσματος, ὅπερ φυσικῶς καὶ ἀναγκαίως σπουδαίαν θὰ ἔχῃ ῥοπὴν ἐπὶ τῆς ἐξελίξεώς μου μὲ καθιστᾷ γενναῖον καὶ ἡρωϊκόν. Ἰδοὺ ἐν τῇ ὠμῇ τῆς ἀληθείας γλώσσῃ ἡ περίφημος τῶν θεοσόφων ἠθική, ἡ ὁποία οὐδεμίαν δύναται νὰ ἔχῃ σχέσιν, ὄχι πρὸς τὴν ἠθικὴν τῶν γραϊδίων, τὰ ὁποῖα συναλλάσσονται, τρόπον τινά, δι' αὐτῆς πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ πρὸς τὴν γνησίαν καὶ ἀνόθευτον καὶ καθαρὰν ἠθικὴν τοῦ χριστιανοῦ τοῦ ἀγαπῶντος τὸν Θεὸν ὑπὲρ πάντας, διότι συνησθάνεται τὴν ἀγαθοποιὸν παρουσίαν Αὐτοῦ, διότι ἐν Αὐτῷ εὑρίσκει τὴν λύσιν τῶν ἀπασχολούντων τὴν διάνοιαν, τὴν καρδίαν καὶ τὴν συνείδησιν αὐτοῦ προβλημάτων· ὁ χριστιανὸς διὰ τοῦτο καὶ τὸν πλησίον ἀγαπᾷ, διότι ἐν τούτῳ κυρίως ἔχει νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεόν, οὗ ὁ ἐνσαρκωθεὶς Λόγος εἶπεν «ἐκ τούτου γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις».

Ἀλλὰ διατί νὰ πολυπραγμονῶμεν; Ποῦ ἡ περὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ διδασκαλία, ἥτις ἀποτελεῖ τὸν πυρῆνα καὶ τὸ θεμέλιον τῆς ὅλης Χριστιανικῆς Θρησκείας; Τί εἶναι διὰ τὴν Θεοσοφίαν, Ἐκεῖνος Ὅστις διὰ τὸν Χριστιανισμὸν εἶναι ὁ ἐνσαρκωθεὶς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, δι' οὗ «ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια ἐγένετο»; Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι, κατὰ τὴν θεοσοφισμόν, εἷς τῶν «Διδασκάλων τῆς Σοφίας» οἵτινες «ἀποτελοῦσιν ἀδελφότητα καὶ εἶναι μέλος ἱεραρχίας, κυβερνώσης τὸν κόσμον, ἥτις διευθύνει καὶ ὠθεῖ πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῆς φυλῆς». Οἱ διδάσκαλοι οὗτοι αὐτονομάζονται «οἱ Πρεσβύτεροι Ἀδελφοὶ τῆς Ἀνθρωπότητος», ἐνσαρκοῦνται ἐθελουσίως εἰς ἀνθρώπινα σώματα διὰ νὰ σχηματίζωσι τὸν διάμεσον δακτύλιον (!) μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ὑπερανθρωπίνου Ὄντος. Ἐπιτρέπουσιν εἰς τοὺς ἐκπληροῦντας ὡρισμένους ὅρους νὰ γίνωσι μαθηταί των, ἐν ὄψει ταχυτέρας ἐξελίξεως, καὶ ἐκεῖθεν νὰ καθίστανται ἱκανοὶ νὰ εἰσέλθωσιν ἐν τῇ μεγάλῃ ἀδελφότητι πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ βοηθήσωσιν αὐτὴν ἐν τῇ ἐνδόξῳ καὶ ἀγαθοποιῷ προσπαθείᾳ της». Ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι διὰ τὴν Θεοσοφίαν εἰ μὴ εἷς τῶν μεγάλων τούτων Ἐκπαιδευτῶν, ὅμοιος τῷ Βούδα, οἱ δὲ Θεόσοφοι καυχῶνται ὅτι ἐγκαταλείπουσι τὸν νόμον τοῦ Μωϋσέως, διὰ νὰ βαδίσωσιν «ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ***τοῦ Βούδα καὶ τοῦ Χριστοῦ***».

Καὶ ἵνα καταλήξωμεν διὰ τῆς μεγίστης τῶν ἀντιφάσεων τοῦ θεοσοφικοῦ ἰσχυρισμοῦ τῆς συμφωνίας Θεοσοφίας καὶ Χριστιανισμοῦ καὶ ἄρωμεν πᾶσαν περαιτέρω ἀντιλογίας ἀφορμήν, ὑπομιμνήσκομεν καὶ πάλιν τί περὶ τῆς φύσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ δοξάζει ἡ Θεοσοφία, διὰ τὴν ὁποίαν «οὐδεμία Θρησκεία ὑπερτέρα τῆς Ἀληθείας... Οὐδεμία ἐξ αὐτῶν δύναται ν' ἀξιώσῃ ταύτην ὡς ἴδιον ἑαυτῆς κτῆμα, οὔτε ν' ἀποκλείσῃ τὰς ἄλλας». Πῶς ὑπὸ τοιαύτην ἀρχὴν ὁ χριστιανὸς μυούμενος εἰς τὴν Θεοσοφίαν θὰ ἐξακολουθήσῃ πιστεύων ὅτι «ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο», ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ Ἀλήθεια, ὅτι ὁ Παράκλητος ὡδήγησε τὴν Ἐκκλησίαν «εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν», ὅτι δ.λ.ν. δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια ἄλλη ἐκτὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅστις ἀποτελεῖ τὴν ὑψίστην τοῦ Θεοῦ ἀποκάλυψιν καὶ ἐν ᾗ ἔλαβε χώραν τὸ μυστήριον τῆς σωτηρίας; Ἀλλὰ καὶ πῶς θὰ δύναται νὰ εἶναι πράγματι χριστιανὸς ὁ ἀπορρίπτων τὴν θεμελιώδη ταύτην τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀρχήν, ἵν' ἀποδεχθῇ τὴν ὅλως ἀντίθετον ἀρχὴν τῆς Θεοσοφίας ὅτι: «οὐδεμία Θρησκεία κατέχει τὴν ἀλήθειαν»; Ἀλλὰ καὶ κατὰ τίνα λογικὴν συνέπειαν ἀποτελεῖ ἀλήθειαν ἡ Θεοσοφία καὶ διδάσκει τὴν ἀλήθειαν εἰς τοὺς ἑαυτῆς ἀξίους, ἀφοῦ καὶ αὐτὴ καναντᾷ εἰς θρησκείαν καὶ οὐδεμία θρησκεία δύναται κατ' αὐτήν, πράγματι τὰ καθέξῃ τὴν ἀλήθειαν; Διὰ τίνος δὲ κριτηρίου ἐλέγχεται ὑπὸ τῶν Θεοσόφων τὸ ὄντως ἀληθὲς ἐν ταῖς ἄλλαις θρησκείαις στοιχεῖον καὶ πῶς δικαιολογεῖται ἡ αὐθαίρετος αὕτη ἐπιλογὴ καὶ συμπλήρωσις διεσπασμένων ἔνθεν κἀκεῖθεν φιλοσοφικῶν καὶ θρησκευτικῶν στοιχείων εἰς ἀποτέλεσιν συστήματος νεωτέρου, μηδὲν τὸ νεώτερον περιέχοντος, συνονθυλεύματος ἰδεῶν δανείων καὶ ξένων αὐθαιρέτως πρὸς ἀλλήλας προσηρμοσμένων; Καὶ πρὸς τίνα πρακτικὸν σκοπόν;

Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι ἡ Θεοσοφία ἀποτελεῖ νέαν μορφὴν τοῦ Βουδισμοῦ προσηρμοσμένην ὁπωσδήποτε εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς εὐρωπαϊκῆς νοοτροπίας, συγχρονισμένην, τρόπον τινά, ἵνα δύναται νὰ διαδίδηται ἐλευθέρως μεταξὺ τῶν διανοουμένων τῆς Εὐρώπης. Θὰ ἴδωμεν δὲ εἰς τὸ προσεχὲς πῶς ἐργάζεται ἡ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία πρὸς τοῦτο καὶ διατί καὶ ἐνταῦθα μεταφυτευθεῖσα ἐμφανίζεταί πως καὶ παρ' ἡμῖν ὑπὸ τύπον «θεοσοφικῶν στοῶν».

ΕΜΜ Γ. ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ὁ παιδικὸς κόσμος.

Ἡ μεγάλη τῆς κατὰ σάρκα τοῦ Κυρίου ἡμῶν γεννήσεως ἑορτὴ θὰ ὑπέμνησεν ἀναμφιβόλως εἰς τοὺς εὐπόρους ὅτι πρέπει καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ τέκνα των νὰ ἐνθυμηθῶσι τὸν συμπαθέστατον ἐκεῖνον παιδικὸν κόσμον, τὸν ὁποῖον ἡ ἀνέχεια, ἡ ὀρφανία καὶ ἡ παντοία δοκιμασία κρατεῖ ἀμέτοχον τῆς κοινῆς χαρᾶς, ἣν πᾶσα καρδία πλουσίαν αἰσθάνεται κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας. Οὐδέποτε μᾶς παρέχεται ἀφορμὴ εὐθυμήσεως τῶν παιδίων τοιαύτη, ὁποίαν μᾶς δίδει ἡ τρυφερὰ εἰκὼν τοῦ ἐν τῇ φάτνῃ τῆς Βηθλεὲμ Νηπίου, καὶ οὐδὲν τόσον μᾶς ὑπομιμνήσκει ὅτι πρέπει καὶ ἡμεῖς οἱ μεγάλοι «νὰ γινώμεθα ὡς τὰ παιδία» καὶ ὅτι «ὃς ἐὰν δέχηται παιδίον τοιοῦτον ἓν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται», ὅσον ἡ μεγάλη καὶ ζωηρὰ παιδικὴ τῶν ἡμερῶν αὐτῶν κίνησις.

Στειρότης.

Ἐπαρχιακὴ ἐφημερὶς παραχωρεῖ καθ' ἑκάστην στήλας ὅλας εἰς συνεργάτην της, ἵνα τὰς πληροῖ μὲ «σατύρας τοῦ Βολταίρου» ἀπὸ τὸ «Dictionnaire Philosophique» κατὰ τῆς θρησκείας, καί, εἰδικώτερον, κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὸ πρᾶγμα μαρτυρεῖ τρομακτικὴν πνευματικὴν ἔνδειαν δημοσιογραφικοῦ ὑλικοῦ καὶ στειρότητα ἐγκεφαλικὴν τοῦ μεταφραστοῦ, νομίσαντος ὅτι ἀνεκάλυψε τὴν Ἀμερικήν, πρώτην φοράν, φαίνεται, συναντήσας εἰς τὴν ζωήν του τοὺς παμπαλαίους βολταιρείους λήρους. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ ἡμιμάθεια δηλητηριάζει πνευματικῶς, ἠθικῶς καὶ θρησκευτικῶς τοὺς ἀνυπόπτους ἐπαρχιακοὺς πληθυσμοὺς καὶ ἡ δημοσιογραφία, ἀντὶ νὰ φωτίζῃ καὶ νὰ οἰκοδομῇ, σκοτίζει καὶ καταστρέφει.

Παλαιολογία.

Εἶνε γνωστὴ ἡ σύγχρονος ζωηρὰ πρὸς τὰ παλαιὰ πράγματα μανία: οἱ ἄνθρωποι φαίνονται καταληφθέντες ὑπὸ τοῦ πάθους μιᾶς ἰσχυρᾶς πρὸς ὅ,τι παλαιὸν νοσταλγίας, καὶ περικυκλοῦνται συστηματικῶς ὑπὸ ἀντικειμένων φερόντων ἔκδηλα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ γήρατος καὶ βαθείας τὰς ῥυτίδας τῆς παλαιότητος. Δὲν πρόκειται ταύτην τὴν στιγμὴν νὰ φιλοσοφήσωμεν ἐπὶ τῶν αἰτίων τῆς τοιαύτης ῥοπῆς πρὸς τὸ παρελθόν. Ὅ,τι προχείρως παρατηροῦμεν, εἶνε ἡ πρὸς αὐτὴν ἀντίθεσις τῆς τάσεως νὰ πιστευθῇ ἡ κατάλυσις τῶν «παλαιῶν ἀξιῶν» ὑπὸ τὴν σφύραν τῶν ἀξιῶν, τὰς ὁποίας πιστεύουν οἱ «συγχρονισμένοι» νεαροὶ ἀπόγονοι τῶν παλαιοτέρων. Πῶς δῆλα δὴ κατορθώνει νὰ τοποθετῆται εἰς τοιοῦτο παλαιὸν περιβάλλον καὶ νὰ ὑφίσταται τὸν αὐστηρόν του ἔλεγχον ὁ σύγχρονος «πολὺ νεωτεριστικὸς» ἐψιμιθιωμένος πολιτισμὸς τῶν ἐρυθρῶν χειλέων, τῶν ἀκόμων κεφαλῶν καὶ τῶν ἡμιγύμνων κνημῶν, ἀποτελεῖ πρόβλημα, περὶ τὴν λύσιν τοῦ ὁποίου ἄλλοι καλοῦνται ν' ἀσχοληθῶσι.

Δικαιοσύνη καὶ Θρησκεία.

Ὑπάρχουσι κράτη — καὶ ἂς ὀνομάσωμεν τὴν Γερμανίαν — ὅπου ὁσάκις οἱ θέλοντες νὰ ἐπιδείξωσι πνεῦμα ἢ νεωτεριζούσας τάχα τάσεις προσβάλλουσι τὴν θρησκείαν, ἐναγόμενοι ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ δικαστήρια ἢ καὶ αὐτεπαγγέλτως διωκόμενοι ὑπὸ τούτων, καταδικάζονται εἰς ποινὰς παραδειγματικάς. Δὲν εἶναι ἀσυνήθης ἡ διὰ γελοιογραφιῶν ἐξύβρισις τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος τοῦ λαοῦ, ἢ ἡ βλάσφημος διὰ τὴν θρησκείαν καὶ τὴν λατρείαν ἔκφρασις ἐν θεατρικαῖς παραστάσεσι. Εἶνε ἀληθές, ὅτι ἡ λεγομένη «ἐλευθέρα διανόησις» πολλῶν ἐκ τῶν ἐπαγγελλομένων τὸν λογοτέχνην προσπαθεῖ, διαμαρτυρομένη, νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀνευλάβειαν ταύτην διὰ τοῦ συνήθους ἐπιχειρήματος τῆς «ἐλευθερίας τῆς σατύρας», καὶ κακίζουσιν ἐπὶ «περιορισμῷ τῆς ἐλευθερίας ἐν πλήρει συνταγματικῷ καὶ δημοκρατικῷ καθεστῶτι» πᾶσαν τάσιν διαμαρτυρίας κατὰ τοῦ βλασφήμου τούτου ἐκτραχηλισμοῦ· ἀλλ' ἡ ἐπίσημος δικαιοσύνη τῶν ἐν λόγῳ κρατῶν, τὰ ὁποῖα ἀπὸ πολλοῦ ὁμολογοῦμεν πεπολιτισμένα, πάντοτε καταφέρει βαρὺν τὸν πέλεκυν τῶν αὐστηροτέρων ποινῶν κατὰ τῶν οὕτως ἐκτρεπομένων. Οὕτω ἐπ' ἐσχάτων ἐπανειλημμένως συνέβη. Ἀλλ' ἡμεῖς ἐν Ἑλλάδι εὑρισκόμεθα τόσον ἀπὸ πολλοῦ εἰς τὸ ζενὶθ τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ πολιτισμοῦ, ὥστε καὶ τὴν γελοιογραφικὴν καὶ τὴν θεατρικὴν βλάσφημον σάτυραν νὰ ἀφήνωμεν ἀχαλίνωτον, καὶ νὰ ἀθῳώνομεν κατὰ τὸν μᾶλλον ἐπίσημον τρόπον καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐν μέσοις ναοῖς κατ' αὐτὴν τὴν ἱερουργίαν ἐξυβρίζοντας τὰ ἱερὰ δι' αὐτὸ τοῦτο φονικῆς ἐπιθέσεως κατὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κορυφῶν.

Ἀναμνήσεων ἐκκοπή.

Ἡ προσέγγισις τῆς παραμονῆς τοῦ νέου ἔτους ἔφερεν εἰς τὴν μνήμην τῶν διὰ τῶν περιλαλήτων χαρτοπαικτικῶν λεσχῶν τόσον κακὸν προξενησάντων εἰς τὰ ἄτομα καὶ τὴν κοινωνίαν τὰς παλαιὰς ἐκείνας ἐνδόξους ἡμέρας, καθ' ἃς πλούσιοι καὶ πτωχοί, κεφαλαιοῦχοι καὶ ὑπάλληλοι ἁπλοῖ ἐπ' αὐτοκινήτων ἐποχούμενοι ἔσπευδον εἰς τὰ ἐπίσημα χαρτοπαικτικὰ ἐξοχικὰ κέντρα νὰ παίξωσι τὰ ἴδικά των καὶ τὰ ξένα χρήματα, καὶ νὰ ἀφήσωσιν εἰς τοὺς ἐπιχειρηματίας κέρδη ἀμύθητα. Τὴν ἐπίσημον ἐκείνην ἀνηθικότητα ἐπάταξεν ἤδη ἡ προηγουμένη κυβέρνησις ἀρνηθεῖσα ν' ἀνανεώσῃ τὰς ἀνηθίκους πρὸς τοὺς ἐπαγγελματίας χαρτοπαίκτας συμβάσεις, ἡ δὲ παροῦσα, παρ' ἧς ἤλπιζον συγκατάβασιν, καὶ ἐξέκοψεν ὁριστικῶς καὶ ἀμετακλήτως, ἀρνηθεῖσα κατηγορηματικῶς νὰ ἀνιδρύσῃ ὅ,τι καλῶς κατηργήθη. Ἡ σύνεσις καὶ ἡ ἠθική, ὅταν λησμονῶνται καὶ παραγνωρίζωνται, καλὸν ἐνίοτε καὶ διὰ τῆς βίας νὰ ἐπιβάλλωνται.

Κατὰ τοῦ ἀλκοολισμοῦ.

Ἐν Βουλγαρίᾳ λαμβάνονται τὰ ἀκόλουθα κατὰ τοῦ ἀλκοολισμοῦ μέτρα: «Ὁρίζεται ἀναλογία ἑνὸς οἰνοπωλείου διὰ χιλίους κατοίκους, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐνεργεῖται προηγουμένως δημοψήφισμα ἂν δέχωνται τὴν ἐγκατάστασίν του εἰς τὴν περιοχήν των. Χρέος δι' ἀλκοὸλ δὲν ἀναγνωρίζεται. Διὰ πᾶσαν παρεκτροπὴν μεθυσμένου εἰς τοὺς δρόμους ἡ εὐθύνη ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν ἰδιοκτήτην τοῦ καταστήματος ὅπου ἐμέθυσε. Εἰς τοὺς σωφέρ, στρατιώτας, ἀστυφύλακας, ἀγροφύλακας, ὁδηγοὺς τράμ, νέους μὴ συμπληρώσαντας τὸ 20όν, ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς ἡ

πώλησις οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν. Αὐστηραὶ ποιναὶ καὶ πρόστιμα ὁρίζονται διὰ πᾶσαν παράβασιν τῶν ἀνωτέρω διατάξεων.

Βεβαίως ὁ ἀλκοολισμὸς δὲν εἶνε ἐν τῷ Ἑλληνικῷ λαῷ γενικῶς διαδεδομένος καθ' οἵαν ἔκτασιν καὶ ἔντασιν μεταξὺ τῶν κατοίκων τῶν βορειοτέρων κλιμάτων. Οὐχ ἧττον καὶ πρὸς περιορισμὸν τῆς ἑλληνικῆς οἰνοπνευματοποσίας καὶ πρὸς προφύλαξιν τῶν μήπω εἰς αὐτὴν ἐκδότων δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον νὰ ἐφαρμοσθῶσι καὶ παρ' ἡμῖν ταῦτα τὰ μέτρα ἢ παρόμοια. Καὶ νέοι καὶ οἰκογενειάρχαι ἱκανοὶ θὰ σωθοῦν, καὶ τὰ αὐτοκινητικὰ δυστυχήματα σπουδαίως θὰ περιορισθοῦν.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος διέκοψε τὰς ἐργασίας της διὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Δωδεκαημέρου τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην (20 τρ. μ.) καθ' ἣν ἡμέραν συνῆλθεν εἰς τακτικὴν συνεδρίαν, ἐξετάσασα διάφορα ζητήματα.

—Ἡ ἐπὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας Ἐπιτροπὴ συνελθοῦσα ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ τὴν παρελθοῦσαν Παρασκευὴν (21 τρ. μ.) ἐπεράτωσε τὸ ἔργον της. Τὸ ἀπαρτισθὲν σχέδιον θὰ ὑποβληθῇ εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν καὶ ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν Βουλήν.

—Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου Καντερβουρίας (4 Δεκεμβρίου) ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ἀπηύθυνε πρὸς αὐτὸν τὸ ἑξῆς τηλεγράφημα:

«*Ἀρχιεπίσκοπον Καντερβουρίας*
Καντερβουρία Ἀγγλίας

»Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ὑμετέρας ἐνθρονίσεως, δεόμεθα τοῦ Θεοῦ, ὅπως εὐλογήσῃ Ὑμᾶς ἐν τῇ ὑμετέρᾳ νέᾳ μεγάλῃ θέσει ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπ' ἀγαθῷ αὐτῆς, ἐγκαρδίως δὲ χαιρετίζομεν ὑμᾶς ἀπὸ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Χρυσόστομος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν

Ὁ Ἄγγλος Ἀρχιεπίσκοπος ἀπήντησε τῇ 11 Δεκεμβρίου διὰ τῆς ἑξῆς ἐπιστολῆς:

«*Μακαριώτατε καὶ ἀγαπητὲ ἀδελφέ,*

»Εὐχαριστῶ Ὑμῖν ἐγκαρδίως διὰ τὰ συγχαρητήρια καὶ τὰς ἐνθαρρύνσεις ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς τελετῆς τῆς ἐνθρονίσεώς μου, γενομένης τὴν παρελθοῦσαν Τρίτην ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ τῆς Καντερβουρίας.

Ἡ μεγαλοπρέπεια καὶ ἡ σπουδαιότης τῆς τελετῆς μεγάλως ηὐξήθησαν ἐκ τῆς παρουσίας ἐν μέσῳ ἡμῶν ἀντιπροσώπων καὶ τῶν λοιπῶν μερῶν τῆς Καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὅλως δὲ ἐξαιρέτως ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τῆς Ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Εἶνε θερμή μου ἐλπίς, ὅτι οἱ συνδέοντες τὰς ἡμετέρας Ἐκκλησίας δεσμοὶ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ καὶ φιλίας σὺν τῷ χρόνῳ θὰ συσφιχθῶσι περισσότερον.

Ἐξακολουθῶ νὰ προσεύχωμαι, ὅπως ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ παραμένῃ ἐπὶ τῆς χώρας ὑμῶν καὶ ὅπως ἡ χάρις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ἐπισκιάζῃ δαψιλῶς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας προΐστασθε.

Διατελῶ
Ὑμέτερος πιστὸς ἀδελφὸς
καὶ θεράπων ἐν Χριστῷ
Cosmo Καντερβουρίας

—Ὁ «Ἱερὸς Σύνδεσμος» Ἀθηνῶν διωργάνωσε θρησκευτικὰς διαλέξεις ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ «Παρνασσοῦ» μὲ ὁμιλητὴν τὸν κ. Μ. Γαλανόν. Ἤδη ἐγένετο ἡ πρώτη διάλεξις, καθ' ἣν ὁ κ. Γαλανὸς ὡμίλησε περὶ τῆς ἀξίας τῆς θρησκείας ὡς πρὸς τὴν διανοητικὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν ζωήν.

—Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἠλείας κ. κ. Ἀντώνιος, κηρύσσει ἀνελλιπῶς καὶ ἐκ περιτροπῆς εἰς ἅπαντας τοὺς ἱεροὺς ναοὺς τῆς πόλεως κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, τὸ δὲ ἀπόγευμα ἑκάστης Κυριακῆς ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγ. Νικολάου.

—Ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς ἰδίας Μητροπόλεως ἀρχιμ. κ. Κυπριανὸς Πουλάκος ἐπίσης καθ' ἑκάστην Κυριακὴν καὶ ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἁγ. Κυριακῆς κηρύττει τὸν θεῖον λόγον κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν, τὸ δὲ ἀπόγευμα διδάσκει εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Κατηχητικὸν σχολεῖον τοῦ αὐτοῦ Ναοῦ.

—Ἐπίσης λειτουργοῦν κατηχητικὰ καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐνορίας τῆς πόλεως προτροπῇ καὶ μερίμνῃ τῆς Α. Σεβασμιότητος τοῦ Μητρ. Ἠλείας, εἰς ἃ διδάσκουσιν οἱ Θεολόγοι ἱερεῖς κ. κ. Γ. Γιαννακόπουλος καὶ Ι. Πετρόπουλος, οἵτινες καὶ τὸν θεῖον λόγον κατὰ Κυριακὴν εἰς τὰς ἐνορίας των κηρύττουσι.

— Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Ἰεζεκιὴλ διέθεσεν ἐκ διαφόρων πόρων δι' ἀπόρους Ἱεροσπουδαστὰς τῆς ἐπαρχίας του δραχμὰς εἴκοσι ἓξ χιλιάδας διὰ τὸ τρέχον σχολικὸν ἔτος.

— Ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος κ. Κύριλλος Καρμπαλιώτης πτυχιοῦχος τῆς Θεολογίας, πλὴν τῶν τακτικῶν κατὰ Κυριακὴν κηρυγμάτων του εἰς τοὺς διαφόρους ναοὺς τῶν πόλεων Καρδίτσης καὶ Φαρσάλων, ἤρχισε ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Λαϊκῆς Σχολῆς κατὰ Κυριακὴν καὶ ἀπογευματινὰ κηρύγματα, ἅτινα πολὺ παρακολουθεῖ ἀκροατήριον, ὅπερ σημαίνει τὸν πόθον ὃν ἔχουσιν οἱ χριστιανοὶ διὰ τὸν θεῖον λόγον, οὗ ὅμως στεροῦνται ἐξ ἐλλείψεως ἱεροκηρύκων.

— Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Θρησκευμάτων κατὰ πρότασιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος κ. Ἰεζεκιὴλ κατήρτισεν ἐπιτροπὴν ὑπὸ τὴν Προεδρεία του καὶ μελῶν τοῦ Γυμνασιάρχου Καρδίτσης καὶ τοῦ ἐπαρχιακοῦ μηχανικοῦ πρὸς συλλογὴν τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Καρδίτσης καὶ Φαρσάλων χριστιανικῶν κειμιλίων καὶ ἵδρυσιν Βυζαντινοῦ Μουσείου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Μεγάρῳ Καρδίτσης.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Νοτιοσλαυΐας ἐνέκρινε τὴν νέαν νομοθεσίαν περὶ διαζυγίου, ἡ ὁποία μετὰ τὴν ἔγκρισιν αὐτῆς τίθεται ἀμέσως ἐν ἰσχύϊ. Διὰ τοῦ νέου νόμου ὁ σύζυγος δύναται εὐκόλως νὰ λάβῃ τὸ διαζύγιον καὶ δι' ἀσήμαντον πολλάκις ἀφορμήν. Διὰ τοῦ νέου τούτου νόμου, μία γυνὴ δὲν δύναται νὰ διανυκτερεύσῃ μακρὰν τῆς συζυγικῆς στέγης οὔτε νὰ δεχθῇ τὴν φιλοξενίαν, ἔστω καὶ γυναικῶν φίλων της, ἐὰν δὲν λάβῃ προηγουμένως τὴν συγκατάθεσιν τοῦ συζύγου της, ὅστις, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, δύναται διὰ τὸν λόγον αὐτὸν νὰ ὑποβάλῃ αἴτησιν διαζυγίου.

Ἡ σύζυγος δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ μεταβῇ οὔτε εἰς τὸν κινηματογράφον, ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ συζύγου. Διότι καὶ ἡ παράλειψίς αὐτὴ ἀποτελεῖ λόγον διαζυγίου. Ὁ νόμος δὲν χορηγεῖ εἰς τὰς γυναῖκας δικαίωμα αἰτήσεως διαζυγίου διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους. Ἡ σύζυγος δύναται νὰ ζητήσῃ διαζύγιον ἐὰν ἀποκαλύψῃ ἀπιστίαν τοῦ συζύγου της, ἐὰν ἐγκαταλειφθῇ ὑπὸ τοῦ συζύγου της τοὐλάχιστον ἐπὶ μίαν πενταετίαν καὶ ἐὰν οὗτος καταδικασθῇ εἰς φυλάκισιν τοὐλάχιστον ὀκτὼ ἐτῶν.

ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ὑπάρχει παρὰ τῷ Βατικανῷ μία εἰδικὴ ποντιφικὴ ἐπιτροπὴ φέρουσα τὸν τίτλον «Pro Russia.» Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἵδρυσεν ἐν Χαρμπὶν εἰδικὸν τάγμα διὰ τοὺς ρωσσοκαθολίκους τοῦ Βυζαντινοῦ «ρυθμοῦ», οὗτινος ἔταξε προϊστάμενον τὸν πατέρα Φαβιανὸν Ἀμπράντοβιτς. Οἱ κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ τοῦ τυπικοῦ τούτου δὲν θὰ ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ λατινικοῦ κλήρου, ἡ δὲ δικαιοδοσία τοῦ νεοσυστάτου τάγματος ἐπεκτείνεται ἐφ' ὅλης τῆς Κίνας.

— Διὰ τὴν ἐν Παταγωνίᾳ ἱεραποστολικὴν δρᾶσιν των οἱ Σαλεσιανοὶ ἱεραπόστολοι ἤρχισαν ἀπό τινος χρησιμοποιοῦντες «αὐτοκίνητον-εὐκτήριον οἶκον», οὗ αἱ διαστάσεις ἐπιτρέπουσιν εἰς τὸν ἐν αὐτῷ ἱερουργοῦντα ἱερέα νὰ ἵσταται ὄρθιος καὶ νὰ κινῆται ἀρκετὰ ἐλευθέρως κατὰ τὰς ἱεροτελεστίας. Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἱεροπραξίας πάντα τὰ πρὸς αὐτὴν σχετικὰ συσκευάζονται κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε τὸ αὐτοκίνητον νὰ χρησιμοποιηθῇ ὡς καθαρῶς μεταφορικὸν μέσον. Κατὰ δὲ τὰς ἐν ἐρήμοις διαδρομὰς συσκευάζεται καὶ εἰς ἄνετον σχετικῶς κοιτῶνα.

— Εἰς ἀντίδρασιν κατὰ τῶν ἀπὸ τοῦ Κινηματογράφου κακῶν συνέστη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο «Καθολικὸς Κινηματογραφικὸς Σύλλογος» (C.C.C.), οὗτινος τὸ πρῶτον Συνέδριον ἐγένετο ὑπὸ τὰς εὐλογίας τοῦ Πάπα ἐν Παρισίοις. Τὸ Συνέδριον ἠσχολήθη ἐπὶ τῶν ζητημάτων περὶ τῆς σχέσεως τῶν καθολικῶν ὀργανωτῶν χριστιανικῶν παραστάσεων πρὸς τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος ὀργανωτὰς αὐτῶν, καὶ περὶ τῆς παραγωγῆς θρησκευτικῶν ταινιῶν καὶ τῆς ἠθικοποιήσεως τῶν συνήθων ἐμπορικῶν. Τὸ Συνέδριον ἔληξε διὰ λειτουργίας τελεσθείσης ἐν τῷ ναῷ τῆς Madeleine, εἰς ἣν χοροστατοῦντος τοῦ καρδιναλλίου Dubois παρέστησαν οἱ διευθυνταὶ τῶν κυριωτέρων κινηματογραφικῶν ἐπιχειρήσεων.

— Ὑπὸ τῆς ἑνώσεως τῆς νεολαίας τῶν ἐνταῦθα Καθολικῶν ἐξεδόθη ἑβδομαδιαία ἐφημερὶς ὑπὸ τὸν τίτλον «Καθολικὴ» ὡς ὄργανον τῆς «Ἑνώσεως τῆς Καθολικῆς Νεολαίας τῆς Ἑλλάδος». Τῆς ἐν λόγῳ ἐφημερίδος ἐξεδόθησαν μέχρι τοῦδε δύο φύλλα ἀσχολούμενα μὲ τὴν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀλλαχοῦ κίνησιν τῶν τῇ Παπικῇ Ἐκκλησίᾳ ἀνηκόντων νέων.

— Ἡ «Καθολικὴ» πληροφορεῖται ὅτι ἐν Βραζιλίᾳ ἐπὶ 37000000 ψυχῶν, σχεδὸν πασῶν κατολικῶν, ὑπάρχουσι μόνον 5000 κληρικοί, δι' ὃ καὶ γίνονται ἔκτακτοι ἐκεῖ διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Κλήρου ἐνέργειαι.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Ἐν τῷ ἐνταῦθα ἐκδιδομένῳ Εὐαγγελικῷ περιοδικῷ «Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς» ἐδημοσιεύθη τελευταίως ἡ δογματικὴ βάσις τοῦ «Παγκοσμίου Εὐαγγελικοῦ Συνδέσμου» εἰς ὃν πνευματικῶς ὑπάγονται αἱ ἁπανταχοῦ Εὐαγγελικαὶ Ἐκκλησίαι. Ἡ βάσις αὕτη περιέχει τὰ ἑξῆς 9 κύρια σημεῖα: 1) Ἡ θεοπνευστία, τὸ κῦρος καὶ τὸ ἐπαρκὲς τῶν Γραφῶν. 2) Τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθῆκον τῆς ἀτομικῆς ἑκάστου κρίσεως ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῶν Ἁγίων Γραφῶν. 3) Τὸ ἑνιαῖον τῆς Θεότητος καὶ αἱ ἐν τῇ μιᾷ Θεότητι τρεῖς ὑποστάσεις, ἤτοι ἡ Ἁγ. Τριάς. 4) Ἡ ὁλοσχερὴς διαφθορὰ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως συνεπείᾳ τῆς ἁμαρτίας. 5) Ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τὸ ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν ἐξιλαστικὸν ἔργον Αὐτοῦ καὶ τὸ ἔργον Αὐτοῦ ὡς Μεσίτου καὶ Βασιλέως. 6) Ἡ δικαίωσις τοῦ ἁμαρτωλοῦ μόνον κατὰ χάριν διὰ τῆς πίστεως. 7) Τὸ ἔργον τοῦ Ἁγ. Πνεύματος ἐν τῇ ἐπιστροφῇ καὶ τῷ ἁγιασμῷ τοῦ ἁμαρτωλοῦ. 8) Ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς, ἡ ἀνά-

στασις τοῦ σώματος, ἡ κρίσις τοῦ κόσμου διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰ. Χριστοῦ, μετὰ τῆς αἰωνίου μακαριότητος τῶν δικαίων καὶ τῆς αἰωνίου τιμωρίας τῶν ἀσεβῶν. 9) Ἡ ἐκ Θεοῦ ἵδρυσις τῆς Χριστιανικῆς διακονοίας, καὶ ἡ ὑποχρέωσις τῆς τηρήσεως τῶν τελετῶν τοῦ Βαπτίσματος καὶ τοῦ Κυριακοῦ Δείπνου».

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΣΤ΄ ΤΟΜΟΥ 1928

Α΄ ΑΡΘΡΑ

ΝΟΜΟΙ

ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ

ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΑ

ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΟΜΙΛΗΤΙΚΑ

ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΑ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Β΄. ΧΡΟΝΙΚΑ

ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ

ΕΤΕΡΟΔΟΞΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ

ΞΕΝΑ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΑ

ΔΙΑΦΟΡΑ

ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΝΕΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ
ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐποπτεύουσα Ἐπιτροπή
Δρυϊνουπόλεως καὶ Πωγωνιανῆς κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ
Διευθυντής: ΓΡΗΓ. ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ
Καθ. Πανεπιστημίου
Τίμημα ἐτησίας ἐγγραφῆς
Ἐσωτ. Δρχ. 50. Ἐξωτ. Φρ. 50. Ἀμερικῆς Δολ. 3
Γραφεῖα «Ἐκκλησίας»:
Μέγαρον Ἀρχιεπισκοπῆς ὁδ. Φιλοθέης 21